

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fill. — Községeknek, körjegyzőknek és tanítóknak 8 kor.
Egyes szám ára 20 fillér.

Felelős szerkesztő és laptulajdonos:

Dr. Tóth János.

Társszerkesztő: Dr. Dudek János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. szám.

Hirdetési árak: Egy háromhasábos petsor ára bélyegen kívül 16 fill. Többszöri közlésnél árkedezmény.
Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor. 60 fill. bélyeggel együtt.

A kongrua-rendezés.

Az orvosi tudományban van egy műtét, melyet úgy hívnak, hogy metakinesis. Ez azt jelenti, hogyha homlokodon, vagy az arc más helyén bármely okból a bőr folytonossága megszűnt, azt a test más részéről, pl. a karokról levett bőrrrel pótolni, mondjuk megfoltozni lehet.

Csak hogy a sebészek úgy cselekeszenek, hogy egy látható forradást betakarjanak, ha mindjárt ez által egy láthatatlan forradás támad is a ruha által fedett helyen. Egy kis fájdalomba kerül, s a nyílt seb helyébe egy fedett seb lép. Utóvégre aki sokat ad szépségére, a csere még mindig felér egy kis fájdalommal. — De ha megfordítva csinálnák, vagyis a homlok bőrét szednék le, hogy a vállak sebhelyét vele betakarják, az már igazi képtelenség volna.

Ilyen képtelenségnek tartom én azt az operációt, melyet a kormány most készít elő, s mely kilátásba helyezi, hogy a katolikus egyházi vagyont meg fogják adóztatni a kongrua-alap javára évi mintegy 1,100,000 frttal, vagyis 2 millió 200 ezer koronával. Elveszik a gazdag püspököktől, a káptalanoktól és oda akarják adni a szegény szűkölködő klerusnak.

Szóval elvisznek attól a kinek van

és oda adják a kinek nincs. Hát van-e ennél igazságosabb valami?

Persze, persze, hiszen hacsak erről volna a szó, semmi kifogást sem lehetne emelni az ellen, hogy a vérmesebb emberen egy kis érvágást eszközöljenek. Azt tartották róla a régiek, hogy az nagyon előmozdítja az általános jólétet és megszabadít a kongesztiótól.

A kongrua javítás tehát meg lesz; attól a lelkészkezdő papság ne tartson. Sőt inkább attól tartson, hogy igenis meg lesz. A vidéki papság nyomorának ilyen enyhítése azonban nagyon is hasonlít ahhoz a műtéthez, mikor a hát közepén támadt folytonossági hiányt az orca helyéből vett bőrrrel betapasztják. Az egyházi javadalmat erős prés alá veszik, hogy belőle a felesleges nedűt kisajtolják; s oda juttatják annak, a kinek nincsen. — Dehogy! Oszadják a kormányt, hogy az rendelkezék vele. Igaz, rendeltetési célja ugyan, felsegíteni vele az alsó papságot; oda is fogják neki juttatni a rendes viszonyok között. De ezen is be fog teljesedni az Irás szava, hogy a szegény embernek, még az is, amije nincsen, el fog vétetni tőle.

A szegény alsó papságnak nagyrészen eddig nem volt semmije, csak függetlensége. Olyan függetlensége, mely az

utóbbi években csodákat művelt. A kongrua-javítás azon módja, amint tervezve van, éppen ezen függetlenség ellen van, de nagyon is ravaszul kigondolva. Az egyházi vagyon jogalanyán nem változtatnak, mert az ellenséggé változtathatná úgy a fő, mint az alsó papságot, arra pedig fontos nemzeti okok vannak, hogy a vagyon megmaradjon ott, ahol van. Bizony fontosak; pedig sokkal fontosabbak, mint a hogy gondolnák; mert az enyém és a tied közti különbség minden állam előtt a legfontosabb nemzeti ok, kell, hogy legyen. Nem bántják a jogalanyt, a forrásnak csak irányát változtatják meg; így sem a fő, sem az alsó papság nem lesz ellenséggé, hanem mind a kettő meg lesz — fogva.

Ezen a veszedelmen a készülöben levő autonomia még segíthetne, ha eddig még homályos jogkörébe vonhatná ez alapot, vagy legalább döntő befolyást biztosíthatna magának, minőt az alsó papság függetlensége és a jövedelmi forrás eredete okvetetlenül igényel.

Nem is ezen akadok én meg; van ebben a készülöben levő intézkedésben egy mozzanat, mely még jobban magára hívja a közfigyelmet; és ez az, hogy a kath. egyházi vagyon Magyarországon szükség esetén elbír egy évi 1,100,000

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

Valami az emberekről.

Az egész látható világot Isten egymaga, mások tanácsa és segítsége nélkül teremtette: a földet, az eget, a tengert, a fákat stb., csak a midőn embert akart teremteni, tanácskozássra hitta az angyalokat, kifejezvéen előttük szándékát: „Teremtünk embert a mi képünkre és hasonlatosságunkra.” És miért? Mert tudta jó előre, hogy az ember semmire kellő lesz.

És valóban az ember oly gyarló, oly elhibázott, céljának olyan meg nem felelő valami, akár csak egy miniszteri határozat; fájdalom, hogy az időben a miniszteri határozatokat nem oly hamar vonták vissza, mint ma, s az ember megmaradt, mint egy miniszteri rendelet; megmaradt, mint egy 70 esztendő baj, mely kezdetben járni nem tud, a végén pedig végelgyengülésben enyészik el.

A mint a teremtő látta a teremtett világot, hogy jó és sikerült, elhivatá az embert és minden teremtményeket, hogy megállapítsa azok életmódját és meghatározza éveik számát, melyeket a földön le kell élniök.

Az ember lépett elsőnek az örökkévaló magas színe elé, ki kegyesen szóla a maga bölcsességében: „Ember! te vagy a teremtés királya, neked adtam a nemes és magasztos egyenes alakot. Megkaptad a gondolkodás és beszéd fonséges adományait; neked engedelmességed az erdő vadja, az ég madara, a föld ferge és minden a mi a vízben él. Te uralkodni fogsz minden élő lényen; a föld minden növénye, a fák minden gyümölcse a te tulajdonod; éveid száma pedig a földön harminc lesz.” Elégedetlenül és morogva lépett oldalra az ember, hallván e határozatot: Én legyek a teremtés királya, élvezzem az élet kelleméit és édességét teljes bőségben, és mindez csak rövid harminc esztendeig tartson? Bosszus arccal állott ott, irigyelven sok állatot, melyeknek a teremtő hosszabb életet és magasabb kort ajándékozott.

Ekkor a számár került sorra és az örökkévaló mondá: Viselni fogod az élet kínját; terhet fogsz cipelni és hordani magadon egész életeden át; lihegni és izzadni fogsz és soha nem lesz nyugtod, bogáncs és kóró lesz eledeled, gazdád ostorcsapásaitól fog vérezni tested, éveid száma pedig a földön lesz ötven.

Leborul erre a szegény számár a földre és eseng: Irgalmas teremtő! Sorsom ilyen nyomo-

rúságos és kinteljes lesz a földön, és ezt az elviselhetetlen terhet ötven esztendeig cipeljem? Óh konyörülj és végy el éveim számából huszat. Előugrik erre az ember, az élni vágyó ember és a maga számára kérte a húsz esztendőt, melyet a számár nem akart. Mosolyogva hallgatta szavait a jóságos teremtő és kérését meghallgatta.

Most a sor a kutyára esett és a teremtő mondá: Órizni fogod a házat és megláncolva fekdüdni fogsz a kincseken; magában a holdban sem fogsz bizni és minden árnyékot meg fogsz ugatni, eledelül száraz csontot fogsz rágni, éveid száma pedig lesz negyven. — Térdre borul a szegény állat és könyörög: Kegyelmes alkotóm! ha ilyen szájalomra méltók lesznek életem éveim, ha csak a házat és kincset fogom őrizni, ha csak csontot fogok rágódhatni és minden árnyékot meg kell ugatnom, kérlek apaszd le éveim számát húszra!

Előugrik erre az ember, az élni vágyó ember, és a maga számára kérte a húsz esztendőt, melyet a kutya nem akart. Mosolyogva hallgatta szavait a jóságos teremtő és kérését meghallgatta.

Végül a majomra került a sor és a teremtő mondá: Alakod az emberehez lesz hasonló, de csak hasonló; bárgyu, hülye és gyerekes leszel, meggörbült háttal fogsz cammogni; játéka leszel

frnyi terhet. Hogy tehát szükség esetén ennyit évenként lehet, sőt lehetett volna elvonni.

Ha mi ennyit elbirunk a jövőben, akkor annál inkább elbírtuk volna a múltban, és ha csak 20 évre visszamenőleg tényleg el is vontunk volna évenként ennyit kath. célra, akkor manapság volna már katolikus egyetemünk, lehetne virágzó katolikus sajtónk s vele együtt erős kath. közvéleményünk, nagyot lendíthettünk volna katolikus iskoláinkon. De hiányzott a jóakarát. És ha akadnak is dicséretes kivételek, azok bizony, valljuk be, csak kivételek maradnak.

A magyar ember, mikor behozták az általános adókötelezettséget, a nemes ellenszegült, nem fizetett, inkább heteken át etetett egy szakasz vagy egy század katonaságot, s mikor már annyit fogyasztottak el, hogy háromszor kifizethette volna vele adóját, végül mégis kényszerült megtenni azt, amit sokkal okosabban kényszer nélkül is megtehetett volna; ha t. i. akarta volna. — Félünk tehát, hogy a kongrua-rendezés ezen módja, amint tervezve van, az egyházi vagyona nézve nagyon közel fog járni a nemesek előbb említett megadóztatásához.

A tuberkulózis.

Hanyatló századunk, a haladás és a felfedezések századának egyik legfontosabb kérdéséről, a tuberkulózis társadalmi jelentőségéről hallottunk a múlt vasárnap tanulságos előadást a kath. körben, melyet az előadó, dacára a téma szárazságának a való viszonyokat igaz színben feltüntető értekezésében, a hallgatóság élénk részvétele mellett közérdekűen tárgyalt.

Nagyon sajnálnók, ha a kérdés nálunk ma, midőn a tuberkulózis elleni védekezés immár nemzetközivé vált, s a külföld ez irányú mozgalmának hullámai hozzánk is elértek, az előadás küszöbét nem lépni túl, ha az értekezésben hangzott eszmék nem találhatók azon fogékony talajra, melyet az előadó fejtegetéseivel szűkebb körű hallgatóságában keresett.

a gyerekeknek, mulatsága az embereknek, éveid száma pedig a földön legyen hatvan.

Földre veti magát a szegény majom alkotója előtt és könyörög: Irgalmas teremtető! Arra karhoztattál, hogy csak úgy nézzek ki, mint emberforma, barmgyu legyek és játéka a gyerekeknek és bolondja az embereknek, óh kérlek, engedj el éveim számból legalább harmincat!

Előugrik erre az ember, az élni vágyó ember és a maga számára kérte a harminc esztendő, melyet a majom nem akart. Mosolyogva hallgatta szavait a jóságos teremtető és kérését meghallgatta.

Elvonulának az összes állatok teremtetőjük színe elől és ment mindegyik saját célja és rendeltetése után. Az ember pedig ezen pillanattól élte mint a teremtető királya az ő kiszabott harminc emberi évet gondtalanul, boldog megelégedésben, duzzadó erőben, az arany ifjuság kellemeiben, vidáman és szerencsésen. — Igen, harminc éves koráig éli és élvezi az ember az élet örömeit. Ezek a valódi emberi évek. A mint az ember belép a harminctől ötvenig terjedő életkorba, érezni kezdi az élet terhét, de nemcsak éri, hanem viseli is azt, midőn arca véres verejtekével keresi a mindennapit és betekintvén a keses jövőbe, gyűjt a bizonytalan következő évekre;

Oly betegség, mely hazánkban évenként 60 ezer embernél több áldozatot szed, megérdemli, saját érdekünk parancsolóan követeli, hogy a legtagabb társadalmi rétegek a kérdés megoldásával, a baj elhárításának módozataival állandóan foglalkozzanak — kétséget sem szenvedhet, hogy tendóink a hivatalokban kifüggesztett, sokszor félreértett, de még többször meg sem értett figyelmeztetéssel „itt nem szabad a földre köpni“, miként azt az értekező tanulságosan kifejtette, kimerítve nincsenek. Ezen felírás csak a baj terjedésének korlátozására irányul, de nem kevésbé fontos feladat, a betegségben szenvedőknek a gyógyulás lehetőségét megadni.

Az orvosi tudomány ezen célt különös, a tüdővészések kezelésére berendezett sanatoriumok felállítása által véli, s amint a tapasztalat mutatja, el is tudja érni. Sajnos, hazánkban még ily sanatorium nem létezik; a gazdag felkeresheti a külföldi intézeteket, de a szegény tüdővészés a pusztulásnak van kitéve, pedig bizony az évenként ezen betegségnek áldozatul eső 60 ezer ember javarésze a földi javakból vajmi csekélység jutott osztályrészül. S miként van vöröskereszt egyetünk a harcban sebesültek gyógyítására, ép úgy kell hogy legyen szövetkezetünk ezen súlyos betegség elhárítására, mert a baj nem fenyeget többé, hanem társadalmunkon mint mély seb ragódik és tagjait könyörtelenül pusztítja.

Az értekező a jövő álomképének jelezte, ha a bérces Zobor oldalán, erdeinek balsamos levegőjében azon helyen, hol valamikor hitbuzgó szerzetesek Isten dicsőítése mellett a felebaráti ére nyeket gyakoroltak; honnan, midőn e vidéken még pogány népek hadai uralkodtak, a keresztény kultúrát terjesztették, hol később, az idők változával az elpusztult apátság helyén más szerzetesek elődjük jámbor munkáját folytatták, a pirkadó század hajnalán ezen minden érző szívet elsomorító, immár állandó járványt kepező retentó betegség asyuma hirdeté a megye, a város és vidékének lelkesedését, a jó és nemes iránti szenvedőkkel szemben táplált könyörületét. Amaz az egész vidéket uraló oszlop mellett, melyet mint a haza megalkotásának egyik emlékkövét felállítottak, midőn a magyar nemzet ezeréves fenállásának örömnappét ulti, mi sem hirdeté méltóbban a magyarnak, a nyugat kulturája iránti fogékonyágát, mint az, ha oly intézmények létesítése által embertársa baján segíteni akar, mint a minők felállításával nálunk sokkal szegényebb kultúrnépek utánzásra méltó példával járnak elől.

A kép ne maradjon álom, hanem váljék valóvá. A megyének van áldott szívé püspöke, ki

küzd a létért és ezen küzdelemben a sors nem egy ostorcsapásától vérték teste-lelke és minden fáradozása mellett gyakran kóro és tüske az eledele, bógáncs a jutalma. Ezek a számartól elkoldult bóradságos esztendők, valóságos számár-évek.

És ha ötven éves koráig összehozott, fáradságosan összehordott és összegyűjtött valamit, ekkor reá fekszik kincsére és őrzí a házát, nem bizik magában a holdban sem, minden árnyék gyanus neki, minden közalgót megugat, és alig pár esztendőt juttat magának. Ezek a kutyától elkoldult évek, valódi kutya-évek.

Él az ember a hetvenen túl, elveszti esztét, barmgyu és gyerekes lesz, meggörbült háttal cammog, játékává lesz a gyerekeknek és bolondja az embereknek. Ezek a majomtól elkoldult évek; tagadhatatlanul a majom-évek. Turzófalvi.

Sziporka.

Három dolgot cselekedni az életben fölösleges: havat lapátolni, mert az végül magától is elpusztul; a leánynak férjet adni, mert végtére talál ő maga magának is, és orvost hivatni, mert az ember a nélkül is meg tud halni.

apostoli hivatásából a szerencsétlenek és a sors csapásaitól sujtottak könnyeit készséggel felszártja; ki ama önérettel eltelve örömmel lép azon mozgalom élére, mely ily emberbaráti intézmény létesítését tűzi ki céljául, mely hivatva lesz fenkölt gondolkozását a késő utókornak hirdetni. Ezen fáradozásában vallásunk alap-parancsának, a felebaráti szeretei gyakorlásában fő és alapsága készséggel és buzgósággal támogatni fogja.

A vármegye nemes főurait és birtokosait meg kell nyerni az eszmének. S ép úgy mint a szegény filléréiből, azok, akiket a Gondviselés bővebben áldott meg a földi javakkal, juttatnak annak is, ki kidőlvé a létért való küzdelemben beteg mellével, családjával együtt a nyomornak néz elébe. A megye intéző körei, midőn nálunk az egészség ügyvezetése szakavatott és ügybuzgó kezekre van bízva, örömmel fognak támogatni minden oly mozgalmat, mely egészségügyünk javítására, népünk higienikus irányainak emelésére irányul.

S a kikhez legelső sorban kell fordulni, kik egy humánus eszme megvalósításában mesterek, nemesszívű hölgyeink minden bizonynyal ügybuzgalommal az eszme szolgálatába állanak, mert „a nőt jelentékeny befolyása a társadalomban, érző szíve hivatottá teszi, hogy a közjó előmozdításában, emberbaráti feladatok megoldásában munkás részt vegyen. A családját ért öröm, másoknak örömet okozni készti, s ha bánat költözik a házba, oda férközik a nő szívéhez a bú mellé a részvétel azok iránt, kik hasonló sorsban vannak.“

Van a megyének számos pénzüntézete, melyek ámbátor a közjótekonyság elül soha sem zárköznak el, tartalék-tökeinek némi igénybe vételével ily nagyobb szabású eszme előmozdítása által a társadalmat nagy hállára köteleznek. Az élet töke, melynek kamatja az egészség, azért méltán jó befektetés az, melyet az élet tökéjének biztosítására teszünk, amely ha nem is kamatoz percentsokban, bőven megtérül a munkaképességben és a nyomor elhárításában.

Alakítsunk fillér-egyesületet, hogy miként a fecske apró agyag-szemekből építi fel fészket, mi a szegények fillérjeiből, a gazdagok koronáiból hozzuk össze ezen emberbaráti intézményt. A társadalom minden rétege rang és valláskülönbőség nélkül — vegye ki részét e munkából, közremökösés és hozzájárulás által. Saját és gyermekeink egészségének, a következő nemzedékek jólétének szól az áldozat, mert a ki a ragados betegségben szenvedőnek áldoz, önmagának és családjá megvédésének hozza meg az áldozatot.

Most éljük a szent évet, ezen hanyatló század utolsó s azért kegyelem évét, tegyük emlékeztetés az eszme megfogalmazása által; tegyük magunkat Istennek tetszővé egy jöttet, a felebaráti szeretet megnyilatkozása által, hogy a jövő században, melynek titkai a Mindenható kezében vannak, a megfogamzott eszme hozza meg gyümölcsét, mert ha így fejezzük be a múlt századot és kezdjük a jövőt, bizvást várhatjuk Isten áldását!

—x—

Ujdonságok.

Azon t. olvasóinkat, kiknek előfizetésök a jelen évnegyeddél lejár, nemkülömben azokat is, akik előző évnegyeddél is hátralekban vannak, tisztelettel felkérjük, hogy előfizetéseiket megújítani, illetve hátralekaikat kiegyenlíteni szíveskedjenek, nehogy a lap küldésében fenakadás történjék. A „Nyitramegyei Szemle“ kiadóhivatala.

Nagy-heti konferenciák. Több éve tartatnak a nagy-hét folyamán az irgalmas testvérek templomában konferencia beszédek, melyek a hitélet emelésére oly jótékonyan hatnak. P. Schlick szívesen várt vendégre volt mindig a nyitrai katolikusoknak, kik annyiszor épültek áhítatgerjesztő igéin. Az idén másfelé lesz elfoglalva a a buzgó plebánosnak nem sikerült máshonnan

kiválóbb szónokot kapnia. De gondoskodott mégis, hogy az ájtatosság az idén is megtartsék. Virágvasárnapról kezdve egész nagypéntekig, a szokásos módon, este 6 órakor mindennap lesz konferencia beszéd; az első négy napon dr. Dudek János tanár fogja tartani, csütörtökön és pénteken maga Zongor József esperes-plebános. Az áhitat ezen napjai oly kedvesek minden katolikusknak, hogy mindenkinek jól esik ez a magábavonulás.

Virágvasárnapon a vári székesegyházban délelőtt 1/2 9 órakor maga püspök úr ő méltósága fogja végezni a barkaszentelést.

Egyházmegyei hírek. Kapallay István ó-besztercei esperes-plebános megkapta a teplicai plebániái javadalmat; Szvitek János ó-besztercei káplán ideiglenes adminisztrátor lett ugyanott. — Dr. Mihalovics László, zsolnai gimn. hitoktató márc. 29-én gimn. hittanári állásra képesítettetett.

Kinevezés. Kubinyi Lajos dr. nyitrai kir. ügyész a balassagyarmati tsvékhez elnökké neveztetett ki.

Felfüggesztett ügyvéd. Dr. Egressy Sándor nyitrai ügyvéd a pozsonyi ügyvéd-kamara által a múlt napokban az ügyvédkedéstől fel lett függesztve azért, mert a nyitrai törvényszék fenyítő-bírósága öt vád alá helyezte.

Krisztus hét szava a keresztán. Haydn világhírű Oratóriumának rövid szövegmagyarozatát nyújtja egy előttünk fekvő kis füzet. Valóságos gyönyörűsége ez az emelkedett vallásos gondolatoknak, méltó kifejezése azoknak a magasztos érzéseknek, melyek Haydn lelkét ihlették, midőn remek zeneművét a legszerencsésebb felfogással megalkotta. Az Oratóriumot f. hó 13-án, nagypénteken a székesegyházban előadja a nyitrai egyházi zeneegylet. — A füzet ára 20 fillér, mely összeg a nyitrai Oltáregylet javára fordítatik. Megszerezhető Huszár István könyvkereskedésében, az előadás napján pedig a templomokban is kapható lesz.

Felolvasás. Ma d. u. 4 órakor a kath. körben felolvasás lesz. Az ének részében a zeneegylet teljes kara énekesek és énekesnők működnek közre. Haydn oratóriumából mutatnak be részletet. A felolvasást dr. Dudek tanár: A vallás és műveltség címen tartja.

A nyitrai kath. legényegylet f. évi április hó 7-én szombaton és 8-án vasárnap saját házalapja javára színelőadást rendez. Színpad kerül: „Jézus Krisztus kinszenvedése, halála és feltámadása” című, 7 képből álló látványos színdarab. Bougaud Emil orléansi püspöki helynök „A kereszténység és korunk” c. műve után írta és színpadon alkalmazta: Atovich Ferenc. Az alkalmoszerű látványos színdarabokra már előre is felhívjuk a t. közönség szíves figyelmét.

Biringer dr. felolvasása. A kath. kör a határos kulturális tényező: a felolvasásokat állandósította Nyitra. S ha egyéb érdeme se volna, már ez is nagyon méltánylandó egy érdem. A múlt vasárnapi a leglátogatottabb volt; annyi hallgató legfeljebb hangversenyek szokott megjelenni. Úgy szólván zsufolva voltak. De élvezetes is volt azt est; a képe nagyban hasonlított a budapesti kath. kör magas színvonalú ilyen összejöveteleivel. A szokásos férfi négyes helyett, mely a felolvasásokat kíséri, hölgyek léptek fel: a Nemrava-testvérek és Cservenka k. a. Először Nemrava G. szólóban énekelt, Kontor „Üdvözlégy Máriáját” adta elő, művészi szép hangján; a felolvasás után pedig mind a hárman énekeltek. Szembetűnően kellemesen hatott az ének a közönségre, s mindenki elismeréssel volt nemcsak a szép hangú hölgyek, de Dusinszky ur iránt is, akinek az élvezetes est köszönhető volt. Az összejövetel központja mindazonáltal a kórházi tudós igazgató- orvos, Biringer Ferenc dr. volt, ki közel egy órai előadásában a tuberkulózis betegséget s annak óvószereit ismertette, nagy figyelem között. A laikusra is érthető világos előadással bebizonyította, mennyire lehet az arra való embernek a tudományos és száraznak látszó kérdéseket is a nagy közönség elé vinni. Végül emberbaráti tervét: egy szanatoriumnak Zobor hegyén való felállítását hozta elő, mi ha sikerül, a nyitrai kath. kör büszke lehet reá, hogy kebelől ilyen eszmék terjednek a közönség közé. Csak dicsérrel és elismeréssel nyilatkozhatunk a körnek mult vasárnapi ezen impozáns felolvasástéjéről.

Városi közgyűlés. Nyitra város képviselő-testülete márc. 28-án tartotta dr. Rudnay

Sándor elnöklete alatt havi közgyűlését. Polgármester bejelenti, hogy az új vásártér annyira van egyengetve, hogy egy része jövő szombaton átvehető lesz. Dr. Pereszlényi Henrik kérdezi a polgármestert, ha az igazságügyi palotát ugyan a vasút mellett építenék, s a miniszter óhaja érvényesülne, hajlandó-e a minisztert kelően informálni, hogy szándékától elálljon. A polgármester kijelenti, hogy ez ügyben vele még senki hivatalosan nem értekezett. Ő maga elismeri, hogy az nagy veszély volna a város életére, ha a törvényszéki épület a városon kívül épülne. Indítványozza, hogy küldöttség menesztessék a miniszterhez, mely neki a város aggályait előterjeszti. — Boxhorn Vilmos interpellál, hogy mi van a telefon interukban-összeköttetéssel, melyet a kormány megígért, ha 60 előfizető lesz, ma pedig 85 előfizető van (csak 80 szerk.) és kívánásunk még mindig nem teljesült. A pozsonyi igazgatóság pedig egy sürgetésre azt válaszolta, hogy Nyitra várjon sorrendjére. A polgármester kijelenti, hogy felterjesztést intéz a megye útján a miniszterhez. — A napirendben: Olvasatván Eger város képviselő-testületének átirata az olasz borok behozatalának megnehezítésére, elhatározták, a miniszterhez feliratot intézni, hogy magyar bornak olasz borral való vegyítése szigorúan elítéltesék. — Ezután sorra került a közérdeklődést képező ut-kövezés. Az Erzsébet-út külső szakának kockakövel és a mező s temető-utaknak makadammal való burkolása tárgyában, határozatotott, hogy ezen munkákra nevezve először árlejtési hirdetémeny kibocsátandó, és ha már ismeretes lesz a költség, csak azután fognak a fedezetről gondoskodni. A tanács javasolja erre nézve, hogy a költségek fedezésére Pozsony és Nagy-Szombat városok példájára a vasútra szállítandó, és a vasuton jövő árúk külön vámoltassanak meg és pedig az 1 métermázsán felüli elő állatok után 10 fillér, egy métermázsán gabona után 1/2 fillér, minden más árú után 2 fillér, átvonaló árúk vámmentesek. A polgármester bemutatja ezután az 1896., 1897. és 1898. évi áruforgalmat, mely minden évben 1 millió métermázsánál többet tesz ki, bemutatja azután a helybeli gyárosok és kereskedőkkel felvett nyilatkozatot, mely szerint nekik ezen megvámolás ellen kifogásuk nincsen. Boxhorn ellenzi a kereskedők ezen újabb megterhelését, de indítványt elvetetett. — A nyitrai főgimnáziumnál fentartott párhuzamos városi osztály 1898/99. évi számadásnál, Árpási Imre, Horvát Sándor főgimn. igazgatónak elismerés és köszönet megszavazását, jegyzőkönyvileg megörökíteni indítványozza. — Klaudy Andor városi adó-végrehajtó nyugdíjazása folytán üresedésbe jött állásra, Köck Alajos nyitrai lakos és Thuróczy Endre rákoskereszturi lakos pályázott. A megosztott hangulat után itélve a polgármester a titkos szavazást rendelte el. Szavazó-bizottsági elnökké Horvát Sándor, tagokul dr. Jauits Imre és Faith Zsiga lett megválasztva, 34 szavazat közt Köck kapott 28-at. Egyéb fontosabb tárgy nem lévén, az ülés delután 5 órakor véget ért.

A nyitrai kath. legényegylet vasárnap, március hó 25-én tartotta XVIII-ik évi rendes közgyűlését. Hevera János elnök megnyitotta beszédében a kath legényegyletek fontos voltáról tartott lelket emelő értekezést, mely a jelenlévőkre nagy hatással volt. Az ülés vége felé Hevera János, ki 10 évben keresztül az egylet élén állt, meghatóttan mond köszönetet az egylet tagjai részéről iránta tanúsított szeretetükért és ragaszkodásukért, és kéri a közgyűlést azon megmáshatatlán szándékát, hogy az elnökségről viszszalép, elfogadni. Ezen kijelentés általános megdöbbenést keltett. A lemondás oly határozottsággal volt mondva, hogy a lemondó elnököt szava visszavonására senki sem merde felkérni. A közgyűlés néma rezignációval vette tudomásul ezen elhatározást és az eljenzés vihara csak akkor tört ki, midőn a közgyűlés Fesztoráczy Gyula indítványára a lelépő elnököt életfogytiglani dísztaggá választotta. Hevera János nyitra-álvárosi segédlelkész volt elnök, ambátor lemond az elnöki tisztről, mégis munkálkodni kíván az egylet felvirágoztatása érdekében, s 100 koronával belépett az egylet alapító tagjainak sorába. A tisztújító választás megejtését dr. Franciscy Lajos vette át. Hevera János volt elnöknek lemondása oly hirtelen következett be, hogy a kandidáló bizottság utódról nem is gondoskodhatott. Az elnöki tisztség ezuttal betöltve nem lett, hanem egy legközelebb egybehívandó rendkívüli közgyűlésen lesz betöltendő. Az egylet ügyeit ideiglenesen az eddigi másodelnök Czeizel Antal, kit újra megválasztottak, fogja vezetni. Az egylet jegyzője Belak Kamil szintén visszalépett, valamint Feit-

scher Ernő pénztárnok is, ki ezen tisztségét 15 éven át önfeláldozással, hiven és pontosan teljesítette. Jegyzőnek Kuzsely János elemi isk. tanító lett megválasztva, a pénztárnok lemondása pedig el nem fogadtatott. Miután még a választmány is megválasztott, a közgyűlés véget ért.

A szegény gimn. tanulók ruha-alapítványára Köck Alajos nyitrai járási végrehajtó elismerést és köszönetet érdemlő buzgalommal összesen 67 korona és 40 fillért gyűjtött össze saját ivén. Ezen összeghez hozzájárultak: Köck Alajos 2 koronával, Polyák Pál körjegyző Kálaz, Winkler Vilmos segédjegyző Pográny, Paluska Antal körjegyző Úrmény, Czilling László földbirt. Pográny, Kuntzl Gábor segédjegyző Úrmény, Dobroviczky Pál közs. bíró Úrmény, Santavy Márton közs. bíró Ujlak, Chlebecz István közs. bíró Aba-Lehota, Tóth József közs. bíró Úregh, Árpás János közs. bíró Salghó, Lustig Samu körcsmáros Tormos, Singer Fülöp földbirt. Úregh, Pekáry Lajos fodrász Nyitra, Pitzer Mátyás magánzó Nyitra, Erdélyszky Géza körjegyző Lapás Gyarmat, Süttő István közs. bíró Pográny, Száraz Vince közs. bíró Csehi, Matyus Antal közs. bíró Csitár, Siller János közs. bíró Lapás-Gyarmath, Kiss János községi bíró Nagy-Lapás, Varga Ferenc közs. bíró Nagyfalva, Zatykó István közs. bíró Assakürth, Guzmiczky István közs. bíró Luki-Gergelyfalva, Vranka Mátyás közs. bíró Suránka, Sima Ferenc közs. bíró Berencs, Lendvay József közs. bíró Ivánka, ifj. Madurkay János közs. bíró Alsó-Köröskény, Fackkovecz Mihály községi bíró Szill, Smitala Márton közs. bíró Csabb, Czako Sebestyén közs. bíró Gerencsér, Svecz Mihály közs. bíró Tormos, Kund Márton közs. bíró Vicsáp-Apáthi, Balkó József közs. bíró Csápor, Zsoldos Lázár törvénybíró Cabaj, Morvay Imre közs. bíró Nagy-Emőke, Fülöpp István közs. bíró Menyhe, Hevessy István körjegyző Ghimes és Grünwald Kálmán kereskedő Galgóc 1—1 koronával; Herczegh Mihály segédjegyző Úzbégh 40 fillérrel; Laube Vencel h. jegyzősegéd Kálaz, Bihary Gyula körjegyző Pográny, Varsányi Károly földbirtokos Nemes-Pann, Ábel testvérek molnárok Luki-Gergelyfalva, Hrossó József földbirtokos Egerszegh, Földesi Mór orvosnövendék Budapest, Dürr Oszkár gazdász Assakürth, Moravcsik Pál községi bíró Molnos, Gaal Gáspár közs. jegyző Beed és Majthényi Géza főszolgabíró 2—2 koronával; végre Rolfesz Kelemen közs. bíró Csekej 3 koronával. Csemiczky Géza vágselyei járási főszolgabíró ivén aláírt Szabó Lajos közs. jegyző Soponya 4 koronát. Összesen 71 korona 40 fillér; a legutóbb kimutatott 869 koronával együtt begyűlt tehát eddig összesen 940 korona és 40 fillér. — Nyitra, 1900. márc. 28. Petrovics László, bizottsági pénztárnok.

Erzsébet-sétány A vágóhidtól délre nyuló kopár-térséget, az Erzsébet-ut mentén a város parkiroztatja, fákkal és eszerjékkel beülteti, utakkal és padokkal látja el Felette elismerésre méltó, hogy a város ezen irányban is gondoskodik, mert mindeddig nélkülöznie kellett egy egészséges nyilvános közhelyet. Minthogy a nedves, posványos sziget, miriadnyi szunyogával minden egyéb, csak üdülő helynek nem nevezhető.

A nyitrai ker. nőegylet által a nyitrai megyei nemzeti színházban 1900. évi március hó 25-én rendezett műkedvelői előadás számadása. I. Bevétel: Színház helyekért befolyt 546 kor. 60 fil., színlapok elárúsításából 9 kor. 60 fil., Horvát Sándor főgimn. főigaz. felülfizetése 10 kor., dr. Biringer Ferenc kórh. igazg. felülfizetése 6 kor., összesen 572 kor. 20 fil. II. Kiadás: Marton Kálmán urnak jegykezelésért 16 kor. 68 fil., Fütőanyagokért 24 kor. 60 fil., előadási engedély 2 kor., közbiztonsági intézkedések 15 kor., színházi kiszolgálás a próbákon és előadáson 30 kor., virág számla 25 kor., színházi zenéért 10 kor., színlapok nyomása és kiragasztásáért 7 kor. 80 fil., jegyszédők díja 4 kor. 60 fil., színházi kiadások 22 kor. 90 fil., légszeszkezeléséért 2 kor., összesen 160 kor. 58 fil. Tiszta maradvány 411 kor. 62 fil. Ugyanez alkalommal a nyitrai ker. nőegylet elnöksége köszönetet nyilváníttja Horvát Sándor főgimn. főigazgató urnak 10 korona és dr. Biringer Ferenc kórházi igazg. urnak 6 korona felülfizetéseikért, továbbá a nyitrai légszeszgyár igazgatóságának egy a próbák, mint az előadás folyamán elhasznált légszesz ingyenes szolgáltatásáért; végül Mezei Béla urnak, a nyitrai színtársulat igazgatójának, a ki az összes színházi jegyeket az egyesületnek ingyen bocsajtottá rendelkezésre.

F. M. K. E. igazgató-választmánya 1900. évi ápril 5-én d. u. 3 órakor Nyitrán, a vármegyeház nagytermében ülést tart. Tárgysorozat: A király, József főherceg és a miniszterek közszónete a F. M. K. E. 1890—1899. évi jelentéseiről. Az elnökség időszaki jelentése. Új tagok, halálozások, törlések. A központ és a törvényhatósági választmányok működése. Könyvtárak szervezése. A Sembery-hagyaték ügye. Kérvények és más egyéb folyó ügyek.

Megfoghatatlan könnyelműség.

Mióta a jól berendezett marhavásártért egy kaszárnya kedvéért megszűntették, a marhavásár ideiglenes helyen tartatik. Ennek kényelmes és praktikus elhelyezéséhez sok szó férhet; de ez mind hagyján. De nem hagyhatjuk szó nélkül a sertésvásárt, habár csak ideiglenesen van is elhelyezve. A sertésvásár éppen oda helyeztetett, a hol a város lerakódó helye van. A város szeméje, piszka, összes konyha-hulladéka, a Verő-féle gépgyár mögötti ut melletti kavicsbánya részére hordatik ki, rothadt ágyszalma, ruharongyok, mit a koldusok eldobnak, tele féreggel, baromfi tollak, korhadásnak indult zöldség, csontok és egyéb hasonló tárgyak gyeheennája ez, telítve bacillusokkal és egyéb fertőző anyaggal, mely roppant kellemetlen bűzt terjeszt az egész környékre. És ezen helyre kénytelenek a vásárlók kijönni, ha sertést vásárolni vagy eladni akarunk. Bokáig tapossa a nép a piszkos talajt, minek következtében elkerülhetlen, hogy az ember csizmája és ruhája érintkezésbe ne jöjjön e bacillusokkal telített piszokkal, a talajt még a sertések szokásukhoz híven ormányukkal túrják. Így nemesak behurcolja az ember ruháján a piszkot, bacillust a városba és megfertőzi a lakást, hanem a sertések testébe is kerülnek oly veszedelmes anyagok, hogy a sertés húst evő közönség is könnyen megcsínyelheti. Ajánljuk a közegészségi hatóság szíves figyelmébe.

Jön a tavasz! Előző számunkban kilátásba helyeztük, hogy ha a havazás tovább is úgy tart, a mi derek vicinálisunk megteszi azt a tréfát, hogy marcius vége felé elakad a hóban. Amit akkor csak tréfából jegyeztünk meg, az most sokkal nagyobb mértékben bekövetkezett. Marcius hó 30-án éjjel akkora hó hullott, hogy nem a vicinálit, de a fővonalat megakasztotta. Pozsony és Marchegg között ugyanis marcius 30-áról 31-ére éjjel a pályát egészen betakarta, úgy hogy ott még hőkével sem lehet szántani. A reggel hat órakor érkező vonat csak délben jött meg. Alulról, úgy Budapest felől szintén megakadt a közlekedés, annyira beütött egyszerre a — kikelet.

Bedőlt hid. A szigetről a káptalani rétre vezető gyaloghíd baloldali hídfőjét, a magasan álló Nyitra folyó egészen alá mosta, úgy hogy az ár ledöntötte és elsodorta. Ezen hid évek előtt más helyen volt, melynek hosszúsága megfelelt a folyó szélességének, de pár év múlva mintegy 100 lépéssel lefelé helyezték, hogy ne kelljen nagy kerülőt tenni, de a folyó ott 5 méterrel szélesebb mint az eredeti első helyen. A hidat pedig ki-nyújtani nem lehetett, újat pedig építeni sok pénzbe került volna, tehát a városi mérnöki hivatal mindkét parton hidlábakat épített a vízbe, melyre a hidat szépen ráfektették.

Csódtárgyalás. Az id. Ocskay Rezső-féle csódtárgyalás f. é. ápril hó 6-án fog Nyitrán megtartatni.

Halálozás. Skarniczl Ferencné, szül. Filberger urnó, Skarniczl Ferenc trencsényi könyvnyomdatulajdonos és lapszerkesztő köztiszteletben álló neje élete 54. évében Trencsénben elhunyt. A megboldogult Filberger Rezső, egykori nyitrai kereskedőnek nővére volt. — Özv. dr. Barta Beláné, szül. Rudnyánszky Emma urnó, Rudnyánszky György nővére, Jászfalu Komárom-megyében élete 71. évében jobb létre szenderült. A megboldogult példás keresztény katolikus nő volt, a szegények igazi gyámola, ki a keresztény erényeket ritka mértékben gyakorolta. Beke lengyen poraik felett!

Sorozás. A galgóczi járásban márc. 23—26. lón megtartva a katonaaállítás. Eredményét a következő számcsoporthoz mutatják: felhivatott 596, besoroztatott 196, visszahelyezett 203, fegyverképtelen és töröltetett 101, felülvizsgálatra küldött 5, távol maradt 91, ösmeretlen 36.

Papok mint esküdtzéki tagok. Az új esküdtzéki tagok névsorának összeállításánál némely törvényszékeknél a papságot egészen kihagyták a névsorból, mint pl. Nyitrán; másutt az összejáró bizottság csak a szorosán vett

lelkészkező papságot részesítette a mentességben, vagy itt is csak a plebánosokat, ha kérték. Így pl. Trencsénmegyében 14 paptagja van az esküdtzéki lajstromnak, kik közt pl. Benyács István csacai káplán a múlt héten tényleg szavazott is az esküdtzettekkel. Mint a lapokban olvasható volt, a nyitrai tvszék elnökehez is érkezett az igazságügyminiszteri rendelet (kiadva Bernáth államtitkár által 1900. márc. 2. 11491. sz. alatt), mely a törvényszékek elnökeit aképen instruálja, hogy a törvényben mentességben részesülő „lelkészek” alatt bármely állású papok értendőek, nem csupán a lelkészkezővel foglalkozók. Egyházi t. olvasóinkat tehát figyelmeztetjük, akik a mentességre igényt tartanak, hogy mielőtt a lajstromba való felvételük tudomásukra jut, hivatkozva a fentemlített 11491/1900. sz. miniszteri rendeletre a behívás alól felmentést nyerhetnek.

A tr.-baáni kath. kör f. évi marcius hó 25-én tartotta rendes évi közgyűlését mintegy 60 tag jelenlétében. Mihálik József apátplebános, elnök egy tartalomdús, tanulságos megnyitó-beszédet intézett a közgyűléshez, melyben különösen kiemeli, hogy a valódi kath. ember az egész életén át s minden körülmények között katolikus gondolkodik, érez, tesz s ha kell a kath. elvekért meghalni is kész, s hogy a kath. érdekek előmozdításán és szolgálatában tehetségeivel és törvényadta jogaival közreműködik. De hogy ezen törekvéseinek annál hathatósabban és eredményesebben érvényt is szerezzen, alakultak kath. körök és egyletek, melyek által mint az összetartásnak sikeres tényezői által a célt annál könnyebben és biztosabban elérheti. A jelentésekből kitűnik, hogy a kör 68 beltagot és 30 kültagot, összesen 98 tagot számlál. Továbbá, hogy a körnek 1899. évben volt bevétele 546 korona 10 fillér, kiadása pedig 521 korona 84 fillér, így 1899. évi pénzüri maradvány tesz 24 korona 26 fillért. A körnek van meg követelese az előbbi évekből be nem hajtott tagsági díjakból 629 korona 26 fillér, s így a kör pénzüri vagyona kitenne 1899. év végén 653 korona 52 fillért. Napirenden volt még a tisztikar és az ig.-választmány választása, melybe többnyire a volt tagok választották meg. A szépen lefolyt évi közgyűlés az elnök elzetesével végződött. *B. Gy.*

Szt. gyakorlatok a tanítóknak.

A pruszkai kerületben működő tanítók és tanítónők számára f. hó 26-án Midlinszky József nagy-szombati jézus-társasági atya által Pruszkán megtartott lelkigyakorlatok épületes módon sikerültek. A kedvezőtlen időjárás dacára huszonheten vettek részt ezen ájtatosságban, mely delután a második szt. beszéd és litániával véget ért. A tantestület a vendégszeretetéről ismert pruszkai esperes ur fogadta házában vendégül.

A csacai hitelszövetkezet I. rendes közgyűlésén f. é. márc. 25-én megválasztották az 1900—1901. évre: igazgatósági elnök: Benyács István; igazg. tagok: Kompánek Gaspár, Hirsch Nándor. A felügyelő-bizottsági elnök: dr. Gyuriss Emil; tagok: Tvrdy Ignác, Lemess István, Kardoss József, Misik Károly, Priborszky Ferenc, Mellis István, Baltay János, Hacaj József, Spaldon Ferenc Meukina Ferenc. Zelloik István és Kliescsik Simon. Az impozáns gyűlés a csacai kath. körben volt, melyen közel 600 tag vett részt.

Ablaktörések. E hó 19-én éjjel meglepetés érte Fazekas Béla farkasdi felügyesztett jegyzőt. Ugyanis 1/4 10 órakor bevették hatalmas kövekkel az óvoda felől levő ablakait, 1/4 12-kor pedig a ház másik oldalán ismétlődött a váratlan ostromlás, melynek hét üvegtábla esett áldozatul. Bár ki tette is, de ezzel csak a községnek ártott, mivel középutletben lakván, nem köteles ez időben sem Fazekas a kiadásokat fedezni. Ugylátszik azonban nem üveget, hanem személyt akart találni a tettes; de terve megfúszult, mert a köveket a keresztrácsok fenntartották.

A magyar nemzeti zarándoklat, mely a hercegprímás és a püspöki kar vezetésével április 24-én indul Rómába a déli vasút budai pályaudvaráról, mindentűn élénk érdeklődést kelt. Az 1900. szent esztendő, valamint a magyar katolicizmus 900 éves jubileuma egyformán vonzza az érdeklődőket. Mánások, országos képviselők, kispapok, tudósok, ügyvédek, papok, orvosok, azonkívül egyszerű földmivesek is vesznek részt a zarándokmenetben, a melynek kimagasló pontja lesz a Lateránban tartandó magyar istentisztelet, a hol II. Szilveszter pápa van eltemetve, a ki szent István királynak küldötte 900 évvel ezelőtt a magyar szent koronát. Az istentisztelet Vaszary biboros primás tartja a lateráni kanonokok segédletével, a kik megint első kano-

nokjai a világnak, mert a legfőbb templomhoz vannak beosztva. Az ünnepi beszédet pedig Fehér Ipoly, pannonhalmi főpát mondja, mint annak az Asztrik apátnak utódja, a ki szent Istvánnak elhozta Rómából a koronát. Ezenkívül számos más egyházi ünnepség vár a zarándokokra, a kiket a 90 éves agg XIII. Leo pápa ünnepi kihallgatásán fogad. A zarándoklatot a püspöki kar megbízásából rendezi a magyar katolikusok római zarándoklatát rendező bizottság irodája, mely Budapestben, az I. kerületben, a krisztinavárosi plébánia épületében van. Ide küldendők a jelentkezők, valamint a tudakozódások; az iroda postafordultával felel s ad minden tekintetben fölvilágosítást. Kívánatos, hogy a jelentkezés április hónap 10 ig befejeződjék, hogy az egész előmkálatot zavartalanul lehessen teljesíteni. A zarándoklat különben nápolyi kirándulással van egybekötve, kapcsolatban vele más nevezetes olasz városok is megtekinthetők. Ott lesznek a hazai tanítórendek küldöttei is a zarándoklatban, a melynél érdekesebbet keveset látott Róma, a melynyiben diszmagyar, modern szalonruha stb. mellett nagy számban lesz látható magyar népviselet is. A magyar zarándoklat országos bizottságától. Budapest, I. kerület, plébánia-épület, Krisztinaváros.

A dubnici (trencsénmegyei) „gazdasági fogasztási és hitelszövetkezet” f. hó 18-án tartotta évi közgyűlését a tagok nagy részvéte mellett. Valóban érdemes munkát végzett Bresztyenszky Dezső, az igazgatóság elnöke, midőn a népművelés ezen praktikus intézménye körül annyit fáradozott és azt immár a kezdet nehézségein oly fényes eredménnyel átalvezette. A lelkészed, melyet a közgyűlés alkalmával tapasztalt, a köszönet, melyet a tagok neki szavaztak, legyen ösztön a további fáradhatlan munkássághoz. A szövetkezet 1899. évi december 31-én 143 tagot számlált 398 üzlettrészzel; összforgalma 33770-06 frtot tett ki. Mindannyian örvendetes tudomásul vették az igazgatóság, valamint a felügyelő bizottság jelentését az üzleti eredményről. De már az igazgatóság elnökének leköszönésébe sehoggy sem akartak beleegyezni. Igaz, hogy időközben eltávozott Dubnicról és a távolság megnehezíti az ügyek vezetését, mindazonáltal kérték, tartaná meg továbbra is az elnökséget. És miután ez esetben Feitscher A. ur a legnagyobb készséggel ígérte elvállalni az ügyvezetői tisztet, ily értelemben határoztak. A felügyelő bizottság mandátuma is lejárván, újat kellett választani. Megválasztott Lezo János, Csacsó György, Szedlácsék József, id. Rajecz Ádám és Polácsék József.

Költemény prózában.

A legfőbb lény elhatározta egykor, hogy nagy ünnepélyt rendez azurkék várában.

Minden erényt meghívott vendégül. Csupán nő-erényeket hívott meg; férfiak nem kaptak meghívót.

Igen sokan jelentek meg közölők; kicsinyek és nagyok. Az apró erényekéked kedvesebbek, szeretetre méltóbbak voltak ugyan, mint a nagyok, de azért mindnyájan meg voltak elégedve és kellemesen társalogtak egymással, amint az jó ismerősökhöz és rokonokhoz illik.

De a legfőbb lény észrevett két igen bájos hölgyet a társaságban, kik ugylátszik nem ismerték egymást.

A háziur megfogta az egyiket kezénél fogva s odavezette a másik ismeretlenhez, hogy bemutatassa

— A „Jótekonyság” — mondá ő — s rámutatott az elsőre.

— A „Haladatlanság” — tevé hozzá, mi alatt a másikra mutatott.

A két erény bámulva nézett egymásra. Mióta a világ áll, még nem találkoztak egymással.

Turgenyev után.

Hogyan lett egy házaspár 6 gyermekével boldog! Egy a főváros-hoz közeli vidéki városban elt férj és feleség 6 gyermekével. A férj mindig szorgalmas volt, de mégis csak ritkán sikerült neki, úgy, hogy családját alig bírta eltartani. Az asszonynak egyszerre csak azon gondolata támadt, hogy férje tudtán kívül részt vesz az osztálysorsjátékban. Sokaig takarékoskodott a krajcárokkal, míg egy negyedecke sorsjegyet beszerezhetett volna; ekkor Török A. es Társa céghez, Budapestben, Váci-körút 4., fordult és megrendelt ott 1/4 sorsjegyet. Számát sem az 1-ső, sem a 2-ik, de a 3-ik és 4-ik osztályban sem húzták ki. Elcüggedve irt az asszony Török

A és társa cégnek: „még csak két osztály, aztán veszve vannak a megtakarított krajeárok”. Ez azonban nem így volt, mert az 5-ik osztályban nagy nyereséggel húzták ki a számat. A Török-cég, mely előtt a család származási helyzete ismeretes volt, azonnal sürgönyözött az asszony részére megállapított címre, hogy sorsjegyüket egy nagy nyereséggel kihúzták. Másnap már megjelent az asszony férjével együtt Török A. és társa cég budapesti irodájában, de férje előtt még titkolta, hogy mi történt. Csak amikor a hivatalos huzási jegyzékből meggyőződött és miután Török A. és társa cégtől a pénzt felvette, adta meg urának a felvilágosítást. A szegény ember öröme leírhatatlan volt, reszkető kezekkel és örömkönyvekkel szemében ölelte át feleségét ezen szavakkal: „neked köszönöm jó asszonyom, hogy mindkettőnk gyermekeinkkel együtt boldoggá tettél”.

Közgazdaság.

Néhány szó a gyümölcsfáknek állandó helyre való kiültetéséről.

A gyümölcsfáknek állandó helyre való kiültetésénél, vagyis új gyümölcsösök létesítésénél minduntalan találkozunk oly szabályellenességekkel, melyek indokoltá teszik ezen kérdésnek minél gyakoribb szellőztetését már csak azért is, mert köztudomású, hogy a gyümölcstermesztésben egy olyan termelési ágat bírunk, a melynek fejlődése mindinkább szükségessé teszi annak felkarolását.

E lap hasábjain még szűk keretek közé foglalva is, lehetetlenség mindazon szabálytalanságokat tárgyalni, melyek e tekintetben előfordulnak, s épen azért csak a fontosabbra terjeszkedünk ki a következőkben.

Az egyik hiba az, hogy új gyümölcsösökben minden rendszer nélkül, össze-vissza keverten ültetik el a fákat. Az ilyen gyümölcsös mit sem ér, különösen akkor nem, ha a fajok meg sincsenek választva. Ez esetben telve van gyümölcsösünk vagy olyan fajokkal, melyek nem is piackeresettek, vagy olyanokkal, melyek mind egyszerre érnek. Arra kell tehát törekedni, hogy oly fajokat ültessünk, melyek az illető vidék talaj és éghajlati igényeinek megfelelnek, s melyek piacképes gyümölcsöt hoznak.

A másik hiba az, hogy a fák helye nem lesz kellőképpen előkészítve, összetömődött, kemény, rögös, s olyan földbe teszik a csemetét, mely tápanyagokban szűkölködik, s melyben nem található meg azon feltételek, melyek életműködéséhez szükségesek. Ilyen körülmények között egész természetes, hogy elcsenevés a fa, s rövid egy-két év alatt kipusztul. Gondosan kell tehát a földet megmunkálni, jól megriholózni s a fák fejlődéséhez szükséges tápanyagokat istállótrágya és műtrágyák segítségével előállítani.

A harmadik hiba az, hogy a kiültetéshez nem használnak fel ép gyökéretű fákat, hanem összeszakadozottat, úgy gondolkodván, hogy nem nagy baj, ha a gyökéret a kiszédés alkalmával be is szakadozik, mert hiszen úgy is le kell abból vágni. Igaz ugyan, hogy ültetéskor a gyökéretből levagdossunk egyet-mást, de csak ott és azt, a melyiket szükséges. Ezt pedig csak akkor láthatjuk meg, ha a kiszédett fácska teljes gyökéretével áll előttünk. Ekkor azután a megsértett vagy a nagyon hosszú gyökereket visszametszük úgy, hogy a sima metszési lapok a földre fekdhessenek.

Azt is nem ritkán s teljesen téves felfogásból kiindulva láthatjuk, hogy kiszédés előtt megjelölik a fácskának északi oldalát mésszel abból a célból, hogy új helyére ugyanazon irányban, ugyanazon állásba kerüljön. Ez is hiba, s akként kell eljárni, hogy a fanak eddig északi felőli oldala délre kerüljön, hogy az által a fejlődésben elmaradt északi oldal utolérje az erősebb fejlettebb déli oldalt.

A fácskák befogadására szolgáló gödrök ké-

sztítésénél nem járnak el helyesen, amennyiben azok igen sokszor nem felelnek meg a fák fejlődéséhez szükséges méreteknél. A cél mindig egyenlő fejlődésű fák előállítása lévén, arra kell törekedni, hogy egyenlő növekedésű s erősségű fácskák egyenlő köralakú gödrökbe kerüljenek, mert a gyökerek természetes növekedése csak akkor lehet akadálytalan.

Irodalom.

Magyarország és a zsidóság. Ezen a címen hatalmas politikai és közgazdasági munka jelent meg Petráseovich Gézától, az ismert nevű fiatal publicistától és közgazdasági írótól, kinek a zsidó kérdésről már eddig is írott publicistikai kisebb cikkei általánosan ismertek. A jeles író ez alkalommal oly munkával lepi meg a magyar politikai irodalmat s a magyar olvasó közönséget, a melyet e kérdésről még Magyarországon nem írtak. Felölel magába ez a munka mindent, a mi a zsidó kérdésbe csak belevonható. Van benne biblikus, ethnografiai tanulmány, kulturtörténet, politika, közgazdaság, kultúra, szociológia, egy szóval egy alapra van benne helyezve a vallás, a faj és a gazdasági tényező, mint a zsidóban egymással elválaszthatatlan és szervesen egyesült háromság.

A könyv, mely nyolc fejezetre van osztva, mindenekelőtt a zsidók ó-kori történetét világítja meg, felhossa azokat az okokat, a melyek a zsidó állam bukását s a zsidók végleges elszéledését okozták. Azután áttér a zsidók szetterjedésére az egész világon, külön fejezetben tárgyalja a zsidó vallást és karaktert, theologiai iskoláikat, rátér a zsidó egyetemleges s internacionális politikára s rámutat arra a befolyásra, melyet ez a politika minden nemzet köz- és magán életére, politikájára, kulturájára és társadalmi tevékenységére gyakorol. Ezután rátér hatalmas fejezetekben Magyarország közgazdasági, kulturális és társadalmi helyzetének igazán megkapó s hű ecsetelésére s rámutat arra a borzalmas, arra a kétségbeesztő befolyásra, rettenetes rombolásra,

melyet a zsidóság nemzetünk életében mindezen a téren előidézett. Ugyanekkor feltárja azokat az eszméket és rámutat azokra az eszközökre és módzatokra, melyek útján még megmenteni lehetne azt, a mi megmenthető. Végezetül behatóan foglalkozik a zsidó kérdés megoldásának módzaival.

A bámulatos szorgalommal, rendkívül ismeretkörrrel s nagy tudással megírt munkát valóban elretentő képét tárja elénk közállapotainknak, pusztulásainknak s lehetetlen, hogy meg ne indítsanak minden érző s hazáját szerető szívet. Ily kép mellett, mint a minő e könyvben van ecsetelve, igazán bámulatra méltó, hogy a szerző fiatal kora dacára is mennyire meg tudta őrizni higgadtságát s tárgyilagosságát.

Valóban oly hatalmas alkotás a „Magyarország és a zsidóság”, a milyen hazánk irodalmában e nemben még egyáltalán nem — s tudunkkal a külföldön sem — jelent meg. A ki ismerni akarja a valóságban közállapotainkat, gazdaságunk, kulturánk és társadalmunk súlyos állapotát, a ki ismerni akarja a zsidót és a zsidó kérdést, az nem nélkülözheti ezt a könyvet. — Kapható a Szent Gellért kath. műintézetben Budapest, VIII., Práter-utca 44. sz., a szerzőnél, Budapest, „Alkotmány” szerkesztőség, valamint minden könyvkereskedésben. Ára a csinosan kiállított s 208 lapra terjedő kötetnek 3 korona. *Timoleon.*

***** CSARNOK. *****

Lourdesi utam emlékei.

Közlő: Benyák József. (30)
(Folytatás.)

Egy bencés kalauzolása mellett most a kolostort látogattuk meg. A folyosók oly hosszúak benne, hogy az ember csak távcső segítségével nézhet a másik végére. Vagy 180 növekedék tanítanak itt, kik mind fekete reverendát viselnek

KRAUSE JÓZSEF

templomberendezési műterme

Selmecbánya (Hontmegye).

46-52.

Dús választék mindennemű templomi felszerelvényekből.

Mindennemű oltárok, szószekek, Urkoporsók stb. megrendelés szerint saját jól berendezett műhelyemben bármely stíl és rajz szerint csinosan, szolidan és a legjutányosabban készíttetnek el.

Elvállalom régi oltárok, szobrok, szószekek, keretek stb. valamint egész templomok belső berendezését, alapos ujtását, festését, márványozását és aranyozását, ugyszintén azoknak átalakítását: mindezek nem mások közreműködésével, de saját műhelyemben készülnék.

A templomokban eszközölt munkákról az árjegyzékeimben kitérített elismerő okiratok, (melyek bárki által megtekinthetők) szolgálnak bizonyítéknak.

A többi között a következő munkákat végeztem:

Steffultó (Hont m.) Oltárok ujtva, a templom festve és új gyóntató-szék.	Zsarnóca. (Bars m.) Kalvária kápolnájába egy Jézus szt. Szíve oltár.
Léva. (Bars m.) Templom festve, egyes oltárok ujtva és 4 db. új Cherubin.	Nagy-Szuha (Gömör m.) Egy új Jézus sz. Szíve szobra.
Léva. Zárda-kápolna festése és egy új góth-stylű oltár.	Tesmag (Hont m.) Egy új és egy régi oltár ujtva.
Léva. Kórház-kápolna újabb festése és oltár ujtva.	Kemence. (Hont m.) Egy oltár és szószek ujtva, a templom festve és egy új Lourdi oltár.
Selmecbánya. (Hont m.) Kalvárián a keresztjáró ut, valamint az ottani templomok megújítása.	Bélabánya. (Hont m.) Egy fő és két mellék új oltár és a templom festve.
Selmecbánya Katharina-templom részére egy új mellékoltár.	Hodrusbánya. (Hont m.) Oltárok ujtva és a szentély f. stve.
Selmecbánya. Erzsébet kápolna részére egy tölgyfából készült góth-stylű oltár.	Pozsony-Beszterce. (Pozsony m.) Egy új főoltár.
Selmecbánya. Havi boldogasszony-templom részére egy góth-stylű oltár.	Garam-Rév. (Bars m.) Egy Lourdi oltár ujtva és a templom festve.
Vihnye. (Bars m.) A fő- és 2 mellékoltár szentségtartója ujtva.	Tővis. (Zólyom m.) Egy új szent sir.
Hont-Besenyő. (Hont m.) Két oltár és egy szószek ujtva.	Zaluzsány (Gömör m.) Egy új Jézus szt. Szíve oltár.
Alsó-Almás. (Hont m.) Egy új római stylű főoltár, gyóntató-szék és templom festése.	Dalmád. (Hont m.) Egy új főoltár, Nep. sz. János kőszobor és a templom festve.
Ipolyságh. (Hont m.) Egy Lourdi és egy Jézus szent Szíve oltár szt. serral.	Jakabfalva. (Zólyom m.) Egy új góth stylű mellékoltár.
Hosszafalu (Nyitra m.) A templom festve és oltárok s szószek ujtva.	Úrmény. (Nyitra m.) Egy sz. József szobor állványával.
Egeg. (Hont m.) Egy új Lourdi és egy Jézus szent Szíve oltár.	Nagyvárad. (Bihar m.) A kórház kápolnája részére egy új főoltár.
Vámos-Ladány. (Bars m.) A templom festve és egy új Lourdi oltár.	Magasiak. (Hont m.) Két új mellékoltár és keresztjáró ut.
Repistye-Váralja. (Bars m.) Egy új góth-stylű oltár.	Szt. Antal. (Hont m.) Egy szent sir és egy nagy zászló.
	Aranyosmaróth. (Bars m.) Egy új Jézus szt. Szíve szobra állványával.
	Szólakna. (Hont m.) Ut oltár, egy szószek ujtva és egy új szt. sir.
	Lesenye. (Hont m.) Egy új Lourdi és 1 új Natália szobor.

A könyvtár vagy 40 ezer kötet számlál s több mint ezer inkunabulumot. A díszterem magas s igen tágas és fejedelmi ajándékokkal ékeskedik. Van ott egy csillár, mely II-ik Napoleon ajándéka. Falain I. Ferenc József király, Erzsébet királyné és Rudolf trónörökös, Vilmos német császár életnagyságú képei, valamint a román király s irodalmilag híres neje Carmen Sylva mellképei láthatók. Az egyes terítők, így a terem hosszú nagy asztalát takaró terítő igen régi és mesés értékű.

A felső emeleti folyosóról a templom felső erkélyein tettünk látogatást. Itt van elhelyezve vagy négy átteleses oldalfülkében a nagy orgona, melynek billentyűi villamos erővel vannak összekötve a sípokkal. A hozzá mért nagy fújtató a padláson duzzog föl és alá, s miután két Kinizsi Pál is aligha tudna működésbe hozni, szintén villamos erővel fújtatják, így elhuzza egy ember is.

Kertjeik s gazdaságuk a bencéseknek mintaszerűek. Ez a szerzet volt az különben, mely a középkorban őserdőket kiirtva, a tájakat lakhatókká tette, s rajtuk a tudományoknak hajlékokat emelt. Einsiedeln is őserdők között, 2700 láb magasságban fekszik a tenger színe fölött. Ilyen volt az a „sötét középkor“. A mai kor üresfejű „felvilágosult“ irócskái nevezik azt sötétnek, mert nem az ő ledér felfogásuk szerint alakult az a középkor, kedvükre valót nem igen találnak benne. A hosszúfüllű csacsinak a legszebb kert is értéktelen, ha kóró nincs benne.

A milliomos Benziger nyomdahelyiségeit is végignéztük. Epen munkában volt az „Alte und neue Welt“. Felülről tiszta papirost dobáltak a gépbe, alul egy hosszú vályuba már szépen összehajtván tologatta egymás mellé a teletöltött iveket egy vas „tolattyú“. Kis szentképeket is gyártottak. Egy munkás ezekhez való festéket gyártott. Annnyiban gyártott, a mennyiben a meglevő sárga és zöld színt összekeverte és lett belőle — lila. Az összes gépek óriási munkát végeznek naponta, pedig összes eledelök csak egy kis olajból áll. *) Mikor a gyönyörű kis képcske előkerül a gépből, az ember majdnem el sem hiszi, hogy annak szülőhelye a szurtos olajos gép.

Hátul a kolostor mögött a hegylejtő egyik fokán szt. Benedek óriási szobra pompázik. Egy magaslaton pedig szt. Meinrad emléke, oldalt a várostól sík területen pedig körkép panoráma látható, hol hatalmas alakokban van bemutatva Krisztus keresztire feszítettése.

Réggel ajtatosságot végeztünk a templomban, papzarándokok pedig miséztünk is a mellékoltároknál, melyek mindegyike egy szentnek holttestét rejt aranyozott vörös koporsóban. En szt. Kandida teste fölött misézttem. Azután megkezdődött a tova vonulás.

A vadregényes magaslatról egész meggondolatlanul rohant neki a vonat a zürichi tó festői képű hullámainak. Hiába vártam, hogy a partnál elfordul, az csak neki ment a víznek. Már szinte kiáltani akartam a kalauzra, hogy fizesse vissza az utijegy árát, ha most fürödni kell majd, csaknem a vészfék után kap az ember, de a többiek avval csitttanak le, hogy itt a pályatest be van építve a tóba egészen a másik partig Rapperswil-ig. Ily helyen a kisiklás nagy veszedelemmel járna. Még a távirtda póznák is a vízbe vannak állítva.

A szép várral bíró Rapperswil-ből egy órai veszteglés után váltott vonaton magas havasokkal körülvett szűk völgyben haladtunk, folyton nedves, tózegecs réteken. Itt már éreztem komolyan, hogy Svájcban utazunk. A havasok ősz koponyája közvetlen közelben csillogott felettünk a napfényben. Igaz, hogy a kupé hőmérője 32 fokot mutatott Celsius szerint. No de az ember legalább „látott“ hideget, ha különben hőséget is érzett.

*) Az ám; az olaj csak zsiradéknak szolgál. Kérte volna meg, hogy mennyi kőszent emészt meg a gép! Szerk.

(Folyt. köv.)

Nyitrai Népbank zálogkölcson osztálya.

ZÁLOG-ÁRVERÉS

1900. évi május hó 8-án.

Mindazon *ékszerek és zálogtárgyak*, melyek 1899-ik évi december végeig ki nem váltattak, vagy át nem irattak,

f. é. május 8-án a Nyitrai Népbank termében d. u. 2—4 óráig tartandó nyilvános árverésen eladatni fognak.

Fizetési halasztások csak 10% lefizetése mellett történhetnek.

Hogy az árverés napján minden zavarnak eleje vétessek, megjegyzendő, hogy azon zálogtárgyakat, melyeknek határideje már lejárt és az árverezésre kiszemeltettek, sem kiváltani, sem átírni nem lehet.

Nyitrán, 1900. évi március hó 21-én.

Az igazgatóság.

Legnagyobb nyeremény

legszerencsésebb esetben

1.000,000 korona.

Az összes 50,000 nyeremény JEGYZÉKE.

A legnagyobb nyeremény legszerencsésebb esetben:

1.000,000 korona

A nyeremények részletes beosztása a következő:

Készpénzben fizetendő	Korona
1 jutalom	600000
1 nyer. á	400000
1 „ „	200000
2 „ „	100000
1 „ „	90000
1 „ „	80000
1 „ „	70000
2 „ „	60000
1 „ „	40000
5 „ „	30000
1 „ „	25000
7 „ „	20000
3 „ „	15000
31 „ „	10000
67 „ „	5000
3 „ „	3000
432 „ „	2000
763 „ „	1000
1238 „ „	500
90 „ „	300
81700 „ „	200
3900 „ „	170
4900 „ „	130
50 „ „	100
3900 „ „	80
2900 „ „	40
50,000 nyer. és jut. összegben	13.160,000

Nyujtsunk kezét a szerencsének!

Már sokan szerencsések lettek egy nálunk vásárolt sorsjeggyel!

Az egész világban a legnagyobb esélyekkel bíró magy. kir. szabad. osztálysorsjáték legközelebből megkezdődik.

100,000 sorsjegyre 50,000

pénznyeremény jut, tehát az oldaltálló nyereményjegyzék szerint a sorsjegyek felét pénznyereménnyel huzzák ki és egy külföldi sorsjáték sem képes aránylag ily nagy nyereményeket felmutatni, mint a mi magyar osztálysorsjátékunk.

Legnagyobb nyeremény szerencsés esetben

egy millió korona.

Egészben tizenhárom millió 160,000 korona lesz kihuzva és az egész vállalat állami felügyelet alatt áll.

Az eredeti sorsjegyek tervszerű árai az I. osztályhoz:

egy nyolcad ($\frac{1}{8}$) frt — 0.75 vagyis 1.50 korona
 egy negyed ($\frac{1}{4}$) „ 1.50 „ 3.— „
 egy fél ($\frac{1}{2}$) „ 3.— „ 6.— „
 egy egész ($\frac{1}{1}$) „ 6.— „ 12.— „

utánvét mellett vagy az összeg előzetes be-
 küldése ellenében. Hivatalos tervezet díjtalanul.
 Megrendeléseket eredeti sorsjegyekre

f. é. április hó 10-ig

kérünk hozzánk beküldeni.

Török A. és Tsa.

BANKHÁZ

Budapest, V., Váci-körút 4/a.

Sok és nagy nyereményt fizettünk már ki
 vevőinknek és pedig rövid idő alatt körülbelül
 három millió koronát.

Rendelőlevél levágandó. **Török A. és Társa főelárusítók Budapest.**

Kérek részemre I. oszt. m. kir. szab. osztálysorsjáték eredeti sorsjegyet a hivatalos tervszettel együtt küldeni.

Az összeget korona összegben } utánvételezni kérem } A nem tetsző törlendő. }
 postautalvánnyal küldöm.

Pontos cím

.....

BENGYÁK ISTVÁN

temetkezési vállalat, érc- és fakoporsó-raktára
Nyitrán, Hid-utca 1. szám.

Van szerencsém a t. közönségnek nagybecsű tudomására hozni, hogy Nyitrán, Hid-utca 1. szám alatt gazdagon felszerelt

temetkezési vállalatot

nyitottam.

Raktáromon mindig a legegyszerűbb fa- és a legdiszesebb ércoporsók találhatók.

Diszes temetésekhez üvegoldalú gyászkocsi áll rendelkezésre.

Elvállalom továbbá temetések egész rendezését, egyszerű és diszes ravatalozást, gyászdiszitményeket, és gondom lesz rá, hogy a gyászszal sújtott család a szomorú kötelesség teljesítésétől lehetőleg megkímélve legyen.

Teljes tisztelettel

Bengyák István.

EQUITABLE EGYESÜLT ÁLLAMOKBELI ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

Alapított 1859-ben.

Kivonat az 1899. évi jelentésből:

Vagyon az 1899. év végén	Kor.	1.400.956.430
Felesleg	"	305.587.385
Összbevétel az 1899. évben	"	269.391.000
Kötvénybirtokosoknak kifizetett az 1899. évben	"	120.537.705
Új üzlet az 1899. évben	"	1.016.509.160
Biztosítási állag az 1899. év végén	"	5.272.082.110
Kötvénybirtokosoknak az intézet fennállása óta kifizetett	"	1.615.953.650

Ajánlatokat úgy az élet-, mint a járadék-biztosítás minden formájára a legolcsóbb díjtételek s legkedvezőbb feltételek mellett elfogad

a magyarországi igazgatóság Budapest VI. Váci-körút 35.

Tekintélyes képviselők az ország bármely részében alkalmaztatnak.

OTRUBNY MIHÁLY

PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ
NYITRÁN.

Van szerencsém a főtisztelendő papság, valamint a nagyérdemű közönség szíves figyelmébe ajánlani a Nyitrán, Plebánia-utca 28. szám alatt fenálló

papi és polgári szabó-műhelyemet.

Több éven át e téren szerzett tapasztalataim folytán azon kellemes helyzetben vagyok, hogy a legmagasabbra menő igényeknek is megfelelhetek.

Elvállalom minden e szakmába vágó

papi és polgári ruhák,

valamint a t. klerus számára reverendák, címádák, téli kabátok, felöltők stb. készítését.

A t. papság és n. é. közönség kegyes pártfogását kérve, maradok

kiváló tisztelettel

Otrubny Mihály,

papi és polgári szabó.

2829/900. szám.

Hirdetmény.

Nyitra és Páratca közigazgatásilag egyesült város telekkönyve egyesítés és birtokszabályozás következtében átalakított s ezzel egyidejűleg azokra az ingatlanokra nézve, a melyekre az 1886. XXIX., az 1890. XXXVIII. és az 1891. XVI. t. c. cikkek a tényleges birtokos tulajdonjogának bejegyzését rendelik, az 1892. évi XXIX. t. cikkben szabályozott eljárás a telekkönyvi bejegyzések helyesbítésével kapcsolatosan foganatosított.

Ez azzal a felhívással tétetik közzé:

1. hogy mindazok, kik az 1886. XXIX. t. c. 15. és 17. §§ ai alapján, ide értve e §§-oknak az 1889. XXXVIII. t. c. 5. és 6-ik §-ában és az 1891. XVI. t. c. 15. § a) pontjában foglalt kiegészítéseit is, valamint az 1899. XXXVIII. t. c. 7. §-a és az 1891. XVI. törv.-cikk 15. § b) pontja alapján eszközölt bejegyzések vagy az 1886. XXIX. t. c. 22. § alapján történt törlések érvénytelenségét kimutathatják, e végből törlési kereseteket hat hónap alatt, vagyis az 1900. évi szeptember hó 24-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert az ezen meg nem hosszabbítható záros határidő eltelte után indított törlési kereset annak a harmadik személynek, a ki időközben nyilvánkönyvi jogot szerzett, hátrányára nem szolgálhat;

2. hogy mindazok, a kik az 1886. XXIX. t. c. 16. és 18. §§-ainak eseteiben, ide értve az utóbbi §-nak az 1889. XXXVIII. t. c. 5. és 6. §§-aiban foglalt kiegészítéseit is a tényleges tulajdonjogának bejegyzése ellenében ellentmondással elni kívánnak, írásbeli ellentmondásukat hat hónap alatt, vagyis 1900. évi szeptember hó 24-ik napjáig bezárólag a telekkönyvi hatósághoz nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő letelte után ellentmondásuk többé figyelembe vétetni nem fog;

3. hogy mind azok, a kik a telekkönyv átalakítása tárgyában tett intézkedések által, nem különben azok, akik az 1. és 2. pontban körülírt eseteken kívül az 1892. XXIX. t. c. szerinti eljárás és az ennek folyamán történt bejegyzések által előbb nyert nyilvánkönyvi jogukat bár mely irányban sértve velük, ide értve azokat is, a kik a tulajdonjog arányának az 1889. XXXVIII. t. c. 16. §-a alapján történt bejegyzését sérelmesnek találják, e tekintetben felszólításukat tartalmazó kérvényüket a telekkönyvi hatósághoz hat hónap alatt, vagyis 1900. évi szeptember hó 24-ik napjáig bezárólag nyújtsák be, mert ezen meg nem hosszabbítható záros határidő elmulta után az átalakítások közébejött téves bevezetésből származó bármennyű igényeket jóhiszemű harmadik személyek irányában többé nem érvényesíthetik, az említett bejegyzéseket pedig csak a törvény rendes útján és csak az időközben nyilvánkönyvi jogokat szerzett harmadik személyek jogainak sérelme nélkül támadhatják meg. Együttal figyelmeztetnek azokat a feleket, a kik a hitelesítő bizottságnak eredeti okiratokat adtak át, hogy a mennyiben azokhoz egyszersmind egyszerű másolatokat is csatoltak, vagy ilyeneket pótlólag benyújtanak, az eredetieket a telekkönyvi hatóságnál átvehetik.

Kir. telekkönyvi hatóság.

Nyitrán, 1900. évi március hó 15. napján.

1-3. (P. H.)

Simonffy Gyula,

kir. telekkönyvi bír.

Egy jobb házból való fiú

= szerény feltételek mellett =

tanulónak

azonnal felvétetik

SZABÓ IMRE és BELÁK KÁROLY

rövid és divatúru cégnél

= Nyitrán, Kalmár-utca. =

Homlokzat-festék-gyár
 Kronsteiner Károly Bécs, III., Hauptstr. 120. (saját házában).
 Arany-érmekkel kitüntetve.

Kis- és kir. osztrák-magyar kizárólag szab.

Főhercegi és hercegi uradalmak, cs. és kir. katonai intézősége, vasutak, ipari-bánya és gyári társulatok, építési vállalatok, építőmesterek, ugyancsak gyári és ingatlan tulajdonosok szállítója. E homlokzat-festékek, melyek mészen föloldhatók, száraz állapotban poralakban és 40 különböző mintában kilónként 16 krtól fölfelé szállítanak és a mi a festék színtisztségét illeti, azonos az olajfestékkel.
 Mintakártya, ugyancsak utasítás Livánatra ingyen és bérmentve küldetik.

Bérbe adó
korcsma és vendéglő

1900. november 1-től.

Rendkívül élénk forgalmu, országút mentén, Trecsén városához 2 kilométerre. — Kedvenc nyári sétahelye Trecsén intelligenciájának.

Közelebbit az „Urad. intézőség“ Nagy-Záblathon.

Ugyanott eladó több használt

gazdasági gép és eszköz, u. m.:

két aratógép, 3 hármás eke, egy kézcseplő, 2 vetőgép, egy locomobil erőre berendezett daráló stb., stb.

WEIGL ANTAL
 papi és polgári szabó
 NYITRÁN.

Ajánlja jól berendezett legfinomabb bel- és külföldi szövetekből álló raktárát, valamint

férfiszabó-műhelyét,

melyben úgy **egyházi** mint **világi** urak számára mindennemű ruhát, úgymint **téli és nyári öltözeteket, felöltőket, reverendákat, címádkat, mucetumokat és biretumokat stb.**

izlésesen és pontosan készít.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

A m. kir. államvasutak gép- gyárának vezérügynöksége.

BUDAPEST, Váci-körút 32. szám.

Ajánlja a magy. kir. államvasutak gépgyárában készült **gőzcseplő készleteit, „Millenium“** legújabb szerkezetű: **fűkaszaló-, marokrakó- és kévekötő aratógépeit,** melyek főelőnyei: préselt acéllemez-állvány, tégelyacél-alkatrészek, jó és könnyen hozzáférhető, elpusztíthatlan szerkezet, továbbá: a szab. osztrák-magyar államvasutársaság resicai mezőgazdasági gépgyárában készült 3, 3 $\frac{1}{2}$ és 4 lóerjű gőzcseplő-készleteit, Sack-rend-szerű, acélöntésű ekefővel ellátott **ekéit, „Boni“-féle kéttengelyű eketalyigait, járgányos cseplő-készleteit, szecs kavágóit és egyéb mezőgazdasági eszközeit.**

Figyelmeztetés! Ezennel közhírré tesszük, hogy az összes ügynökeinktől, legyenek azok akár helyi ügynökök, akár utazó ügynökök, az eddig birt. meghatalmazásokat 1. évi január hó 31-ével megvontuk és azokat **ezennel hatálytalanoknak nyilvánítjuk.** Nevünkben és megbízásunkból tehát csak azok járhatnak el, a kik 1900. február hó 1-e után kelt és általunk aláírt megbízással bírnak és csupán oly jogkörrel, a melyre ezen írá-beli megbízás kiterjed. Nehogy a **közönség** tévuttra vezessék és nehogy nevünkkel visszaélések történhessenek, felkérjük mindazokat, kik velünk üzleti összeköttetésbe lépni óhajtanak, hogy mindenképp, a ki nevünkben eljár, írásbeli meghatalmazásának felmutatását kérjük s abba betekintést tenni szíveskedjenek.

Képviselő: **Hirschmann Kristóf, Pozsony.**

SZUPERFOSZFÁTOT,

kénsavas-kálit,
 kénsavas-ammont,

KOVASAVAS-KÁLIT,

(dohánytrágyázásra)

KÉNPORT, (legfinomabb = 78% Chancel oidium ellen)

RÉZGÁLICOT, 98—99%

legolsóbban szállit a

„HUNGÁRIA“ műtrágya, kénsav és vegyi ipar részvénytársaság

Budapest, V. Fürdő-utca 8.

Podmaniczky István nyitrai püspök és egy történelmi hazugság.

Írta: Vagner József.

Podmaniczky István életét csak hézagosan ismerjük; sőt némely írók majdnem mítoszi alakká változtatták nemes személyét.

Összetévesztették püspök-elődével: Bajoni Istvánnal, és utódával: Thurzó Ferencel.

Az első tévedés, mely két főpap keresztnevének azonosságából származott és Podmaniczky személyére árnyékot nem vet, egyszerű és ártatlan írói botlásnak vehető.

Más természetű azonban a második tévedés, melynek ismeretlen szerzője és ismert terjesztői 39 vagy 40 évvel meghosszabbítják Podmaniczky püspök életét, hogy a történet lapjain mint hitehagyott regényhős szerepelhessen oly időben, midőn viszontagságos pályáján megtört teste már régen a hideg sírboltban porladozott.

Vártam, sokáig vártam: találkozik-e katolikus író, ki ezen hazugságot megcáfolja; vártam, azon reményt is táplálva, hogy az ügyetlen koholmány a fejlettebb kritika napfényét kerülve, sötét odújába visszavonul, s ott csendes kimúlásban leli megérdemelt sorsát. Csálódtam; mert azóta nem csak történelmi és rokon tárgy művekben,¹ hanem a nagy „Pallas-Lexikonban” is újabb, de nem javított, kiadásban jelent meg.

Foglalkozunk tehát kissé e mesével; előbb azonban mutassuk be a Podmaniczky István életére vonatkozó adatokat.

* * *

Istvánunk Podmaniczky László és Gálszéchy Magdolna fia volt.² Születési helye és éve mind- eddig ismeretlen; de Guidoto Vince, a velencei köztársaság magyarországi követének 1825-ik évi jelentése, melyben István püspököt körülbelül 55 évesnek mondja, eléggé biztos támpontot nyújt, hogy születését 1470 vagy 1471-ik évre tegyük.³ Ugyanolyan homály fűdi gyermek- és ifju-korát, iskoláztatását és egyházi pályájának kezdetét.

Két fitestvére közül az idősebb János királyi főkamrás és pozsonyi főispán volt; az ifjabb Mihály Mohácsnál esett el. János 1505-ik vagy 1506-ik évben Anna királynétől bárói rangot és új címet nyert, mely az adományozási levélben két fiára és fitestvéreire is kiterjesztett; István azonban a bárói címmel soha sem élt.

Nevével először 1492-ben találkozunk, midőn fivéréivel Jánossal és Mihállyal Drjeno (most Somfalu) nevű trencsénmegyei helységet nyerte királyi adományban; 1507-ik évben ugyanazzal Bolossé tulajdonosa lett; 1496-ik évben pedig Mihály testvérével az ugróci (most zay-ugróci) erdők birtokába iktattatott.⁴

Mikor jutott Baán mezőváros birtokába, biztosan meg nem határozható; de valószínű, hogy ez 1506 vagy 1507-ik évben történt. Ugyanis Kazzay György 1506-ik évi június 2-án a nyitrai káptalan előtt megjelenve, Podmaniczky Istvánt és Mihályt ezen birtok elfoglalásánál és haszonélvezesétől eltiltotta.⁵

A száraz és csupán birtokszerezésre vonatkozó adatok után II. Ulászló királynak Nagyszombatban 1510-ik évi szeptember 29-én kelt oklevelére hivatkozhatunk, mely Podmaniczky Istvánt mint csanádi prépostot tünteti fel.⁶ E levélben a király Szapolyay János kérésére a prépostnak mint Baán mezőváros birtokosának meghagyja: utasítsa embereit, hogy az illavai polgároktól, kik királyi kiváltság-levelek erejénél fogva

¹ Ezek közül csak a legújabbban megjelenteket említjük meg: Podmaniczky Frigyes báró Naplótörédekek. Budapest 1887—1888. című 4 kötetes munkáját; és Feüdi Doby Antal: Podmaniczky Család. Budapest 1892. című füzetét.

² A Podmaniczky-család eredetét már több szakmunka ismertette, azért azt itt mellőzendőnek tartottam. V. ö. Nagy Iván. Magyarország családai. IX. köt. 338—339. l. és Turul. 1891. IX. k. 58—60 és 154—155. l.

³ Knauz. M. Sion. 1865. 556. l.

⁴ Nagy Iván i. h. 335. l.

⁵ Nyitrai káptalan levél. Protocolum parvum, fol. 30.

⁶ Ezen érdekes oklevelet dr. Chorényi József, érdekesperes és illavai plebánus találta az illavai levéltárban és közölte „Illava Okmánytára” című 1896-ban Trencsénben megjelent munkája 52—53. lapján. A levél így kezdődik: „Wladislaus... Venerabili Stephano podmanitzky de podmanin preposito eccle Chanadiensis, salutem et gratiam” stb.

a vám fizetése alól fel vannak mentve, ezen címen adót szedni ne merészlenek, az ugyanazoktól lefoglalt tárgyakat pedig adják vissza tulajdonosaiknak.

Ezen oklevéllel végérvényesen be van bizonyítva mindazoknak tévedése, kik Podmaniczky István püspökségének kezdetét akár 1507-ik,¹ akár 1505-ik évre tették.² Egyházi pályájának kezdetét ugyan e levél sem világítja meg; azt azonban bizton következtethetjük belőle, hogy Istvánunk már előbb is csanádi prépost volt.

Két év múlva már a nyitrai püspöki széket találjuk Podmaniczkyt, Bajoni István nyitrai püspök és királyi személynök (Personalis Praesentiae Regiae Maiestatis Locumtenens)³ 1512-ik évben az örökkevalóságba költözvén, II. Ulászló király a megüresedett püspökségre még ugyanazon évben Podmaniczky Istvánt nevezte ki, a pápai megerősítést is ugyancsak 1512-ben kieszközölvén számára. Minthogy akkoriban még nem volt áldozás, előbb 1513-ik évi gyertyaszentelő Boldog-Asszony napján a papi rendet vette fel; sz. Dorottya napján pedig, vagyis február 6-án Nyás Dömötör sanctuarii püspök és esztergomi kanonok által püspökké szenteltetett. Első szentmiséjét husvét utáni IV. vasárnap, vagyis április 17-én ünnepélyesen mutatta be.⁴

Podmaniczky István főpásztori működése azon válságos korszakba esik, midőn hazánk a hatalom és dicsőség magaslatáról majdnem a végromlás örvényébe süllyedt. A nagy Mátyás király gyenge utóda alatt az uralkodó tekintélynek hanyatlásával, a béke és jólét is eltűnt a társadalom köréből; az ország java, a nemzet becsülete értelem nélküli fogalmakká váltak, helyüket az önérdék és féktelen birvágy foglalták el. Innen származtak a hatalmasok erőszakos foglaltsai, az elnyomást többé tűrni nem akaró jobbagység lázongásai, míg végre a kölcsönös gyűlölet a legádázabb osztály-harcban lobot vetett. Egyházmegyénk ugyan távol esett a pörlázadás iszonyú dülái és vérfagyasztó kegyetlenségei színhelyétől; de az elégedetlenség, a jogsértések és különösen az egyházi javak ellen intézett merényletek itt is termékeny talajra találtak. Ezeknél fogva korán sem meglepő azon adat, hogy „Podmaniczky István csaknem egész püspökségének alatt híveivel perlekedett”;⁵ mert abból megérthetjük, hogy a püspök kénytelen volt sértett jogait védeni. E tényből azonban, más bizonyíték hiányában még sem merném következtetni, hogy több gondot fordított anyagi ügyeire, mint a reá bízott hívek lelki szükségleteire. — A lángbuzgalmu Forgách Ferenc püspök amilyen apostoli gondoskodással igyekezett híveit a lelki veszedelmektől megóvni, ép oly férfias eréllyel védelmezte püspöki javadalma jogait. Alig foglalta el püspöki széket, már is panaszkodik káptalan előtt,⁶ hogy a várlakot üresen és mindenből kifosztva találta, s hogy ennél fogva kénytelen jövőre a Trencsén megyei tizedet nem bizonyos megváltási összegben, hanem természetben követelni. S ezen jogához állhatatosan ragaszkodott, bár mennyire zúditotta magára Trencsén vármegye legnagyobb részében protestáns közönségének haragját.

Sajnos, hogy adatok hiányában Podmaniczkyt mint püspököt ismerjük legkevésbé; de hogy hivatásának magaslatán állott és híveinek lelki ér-

¹ Mossóczy Zakariás a nyitrai püspökök névsorában. L. Decreta, Constitutiones etc. 792. l.

² Vurum József. Episcopatus Nitr. eiusque Praesulum Memoria. 318. l. és a Nyitra egyházmegyei névkönyv 1892-ik évié.

³ Azon tévedés következtében, mely a két István nevű püspököt egy személynek tartotta, a királyi személynői méltóságot is hibásan Podmaniczky Istvánnak tulajdonították, holott Bajoni István viselte azt; halála után pedig Erdődy János, titeli prépost, utóbb zágrábi püspök lett ezen tisztségre kinevezve. — Fraknoi V. Werbőczy István élete. 124. l.

⁴ Ezen adatokat Knauz Nándor találta két szertartási könyvben. Az egyik feljegyzés a pozsonyi káptalan könyvtárában levő XIV. századbéli kézirat, (Pontificale Romanum) üres lapján olvasható és ekképen szól: „R. D. Stephanus de Podmanin Dnus et prelatu ecclesie Nitr. est ordinatus in presbyterium in festo purificationis gl. Virginis Marie, consecratus vero in Eppum in festo S. Dorotheae virg. et mart. a. D. 1513. Primitias autem sollempniter die Dominico quo cantatur Divinum officium Iubilato Deo Anno supradicto.” (Knauz. A pozsonyi káptalan kézirat. 26. l.) A másiknak egy Brünben 1491-ben nyomtatott műskönyv belső táblájára írt szövege következő: „A. D. 1513. Stephanus Podmanitzky Eppus Nitr. ordinatus est in Eppum per Rmum, D. Demetrium Eppum Sanctuariensem, nec non Canonicum et ADiaconum Nitrionsem. Et confirmatus est A. D. 1512. (Knauz. M. Sion. VII. 83. l.)

⁵ Nyitavármegye Monográfiája 666. l.

⁶ 1597. Feria 2. post Dominicam Sexagesimae. Nyitrai kápt. lev. 42 Prot. 44. l.

dekeiért annyit tett, a mennyit azon kor mostoha viszonyai tennie engedtek, arra tanunk a már említett Guidoto, velencei követ, ki a köztársaság kormányához 1525-ben betértesztett jelentésében Magyarország akkori püspöki karának összes tagjairól saját tapasztalataiból merített rövid, de jellemző megjegyzéseket közöl. Nyitra püspökét kilencedik helyen mutatja be a következő szavak kíséretében: „Jámbor¹ férfiú, aki nem igen avatkozik a közügyekbe.” Kissé szófukar ugyan, de mégis nagy jelentőségű dicséret oly férfiú részéről, kinek független állásánál fogva legtávolabbról sem állott érdeke az a magyarországi püspököknek tömjenezni, ami onnan is kitetszik, hogy némely főpapról épen nem hízogó ítéletet kockáztatott. E rövid nyilatkozatnak csakis azon értelme lehet, hogy Istvánunk első sorban főpásztori hivatásának élt, és világi, vagy mondjuk politikai ügyekkel csak annyiban foglalkozott, mennyiben azt magas rangu állása követelte. Hogy az isteni tisztelet emelésére áldozni tudott és szeretett, annak bizonylata a nyitrai székesegyház számára 1525-ik évben öntetett harang, mely nevével díszítve mint püspöki működésének egyedül látható emléke mai napig fennmaradt.

1523-ik évi július hó 1-én IV. Adorján pápa meghagyta Podmaniczky István püspöknek, hogy Szatmáry György, esztergomi érseknek az érseki palliumot adja át.²

Az 1525-ik évi május havában Pesten tartott országgyűlésen jelen volt;³ a következő évben pedig a többi főpapok társaságában a mohácsi vérmezőre kísérte el királyját. Szerencsésebb volt ugyan, mint egykori előde I. Adám püspök, ki a mohi ütközetben ontá vérént honáért, a halál torkából megszabadulva, püspöki székhelyére ugyan visszatért, de életét ezorla a szenvedések és üldöztetések szakadatlan őrse kísérté.

Ami nevét híressé tette a történet lapjain, hogy t. i. két királyt és egy királynét koronázott, az keserűségének legbővebb forrásává vált. Nem akaratának szabad elhatározásából, hanem a kényszer- és fenyegetésnek engedve tevő szent István koronáját a fekezetlen nagyravágású, de nagy tettekre nem termett Szapolyay János fejére. Jászay, ki e jelenetet Szeréni György munkája nyomán írja le, ekképen nyilatkozik: „Szalkán és Tomory a mohácsi ütközetben maradván, az esztergomi és kalocsai főegyházak érseki székei áresen állottak, a koronázási cselekvényt tehát a legidősebb püspöknek kellett volna teljesítenie. — Podmaniczky István nyitrai püspök, az életben maradt főpapok legidősbike. — a koronázási hivatalkodástól, mire azelőtt a magyar egyházfők veltelkvedve vágytak, visszarezent, s azt elvállalni nem akarta, vagy azért, mert innen a hazára áradandó veszélyt eleve látta; vagy mert a most említett határozat⁴ világosan rendelve, hogy királyllyá csupán kormányzásra alkalmas és képes magyar választassék, ő Szapolyayt ilyennek semmi tekintetben sem nézhette. A vonatkozás azonban itt, és akkor már keveset használt. Az elválasztott király szinte azon határozatból tudta kifejtetni a kényszerítő eszközt, a hűtlenségi büntetést, s Podmaniczkyknak csak kettő közt maradt választás: meghalni, vagy a koronázást teljesíteni.”⁵

Podmaniczky ezen kényszer-helyzetét maga I. Ferdinánd király is elismerte, ki midőn István püspök e cselekményeért bocsánatot kért, neki a felhozott indokokból 1527-ik évi július 29-én kelt levelében nemcsak megbocsátott, hanem öt királyi kegyelméről is biztosította; s ennellfogva csodálkozunk kell egy osztrák író ítéletén,⁶ ki jöllehet tudomással bír Ferdinand király említett leveléről, Podmaniczkyt mégis hűtlenségről vádolja.

István püspök ezután állhatatosan I. Ferdinánd királynak híve maradt, s azért nemcsak az általa Budára 1527-ik évi szeptember 1-jére összehírt országgyűlésen vett részt, hanem ugyanazon év november 3-án Szekes-Fejérvárott Ferdinand királyt, a következő napon pedig Anna királynét koronázta meg. Midőn így az egyik király neheztelését magától szerencsésen elhárította, e ténye által ellenkezésbe jutott nyitrai híveivel, kik akkor Szapolyay János pártján állván, már

¹ A nélkül hogy erkölcseni, vagy nyelvészeti fejtegetésbe bocsátkoznám, egyszerűen megjegyzem, hogy az olasz: *devoto*, vagy latin: *devotus* jelzőnek mélyebb értelmét tulajdonítok, mint a magyar „jámbor” szónak; mert az előbbi, mint a *devocto* ige származéka, Istennek szentit, Istennek teljes odaadással szolgáló lelket jelent.

² Theiner. Monumenta Histor. Hung. S. illustr. II. 630.

³ Monumenta Vaticana. Ser. II. 1. 129.

⁴ Az 1505-ik évi rákosi végzést érti.

⁵ Jászay Pál. A magyar nemzet napjai a mohácsi vész után. 167—168. l.

⁶ Wurzbach. Biographisches Lexikon. 23-ik k., 12. l.

ugyanazon év tavaszán gyanus szemmel nézték püspökök említett kiengesztelési törekvéseit s őt e címen János királynál be is panaszták. Szapolyay ugyan panaszos levelöket figyelmeire alig méltatta, sőt azt Podmaniczkyval is közölte; nem sokára azonban sunál erzekevényebben sujtotta az elpartolt püspököt, mert nemcsak Nyitra várát, hanem a püspöki javakat is Török Báliutnak adományozta. Hogy a nyitrai varban két úr egymás mellett meg nem fért, az bizonyításra nem szorul; de hová menekült az üldözött főpásztor? e kérdésre adatok hiányában nem válaszolhatók.

1528-ik évi október 2-án Podmaniczky István püspök és két unokaöccse Ferenc, néhai Podmaniczky János-, és János néhai Podmaniczky Mihály fiai kis-csernai Csernyánszky Adámmal a nyitrai káptalanban birtokkeresét kötöttek, mely szerint utóbbinak Domaniss községben birt solteszégeért egy Nagy-Cserna helységben tulajdonukhoz tartozott nemesi kuriát és egy jobbágy telket engedtek át.¹

Ugyanazon év november 29-én I. Ferdinand király a szalkai apátság kegyuri jogát ruházta István püspökre és utódaikra.²

Es ezzel eljutottunk azon határig, melynél a történelmi Podmaniczky István nyoma vész. Eletirói csekély kivétellel, 1528-ik évre teszik halálát.³ De a kritikátlan Párkái mást gondolnak; ök még nem nyulnak ollójukhoz, hanem alkalmasabb anyag hiányában a képzelet pókhálójából sorozják tovább életének fonalát.

Istvánunk életének ezen új fázisát Budai Ferenc ekképen adja elő:

„Ezek után⁴ több más nagy Magyarokkal egygyütt ő is a Luther Márton tudományát beszívta, megházasodott és már 1534. eszt. Thurzó Ferentz viselte ő helyette a Püspökséget. Első felesége Kotzka Miklós leánya, Borbála, második a Zrini Miklósé Katalin volt. Árvai Főispány volt 1564. esztendőben,⁵ míg azután ötödik esztendőben holt meg igen megaggott vénységében.“⁶

Thurzó Ferencről pedig ugyanazon munka III. köt. 482 lapján ezeket olvassuk:

„A Püspöki hivatalt 1588. esztendőben⁷ letette világi emberre lett és a Kotzka Miklós leányát Borbalát feleségül vette, mivel Letava várát is elnyerte. Ő birta azután Árvát és Bajmóztot is egyéb jószágai között. Első felesége örökös nélkül hallván el, a Szigeten elesett Zrini Miklós leányával Katalinnal lépett házassági életre, ki is ötöt hat gyermekek atyjává tette... Ami magát Thurzó Ferentzet illeti, ő Letaván holt meg 1576. eszt. Az özvegyen maradt Zrini Katalinnal Forgáts Imre tette a gyászt le.“

Ime két püspök élettrajza, kik állítólag egymás után „Luther Márton tudományát beszívták“ és főpapi székükről távozván, ugyanazon két nővel: K. Borbálával és Z. Katalinnal házasságra léptek, anélkül, hogy a házasságkötés ideje és helye megjelöltetnek, s anélkül, hogy az olvasó csak legtavolabbról is sejtethetné: hol, mikor, mi okból, mely bíróság előtt lett P. első házassága törvényszerűen felbontva? Es ugyanazon P. ki már 1525-ben körülbelül 55 éves volt, ismét meghatározatlan időben és helyen, új frigyet köt Z. Katalinnal és végre 1569-ben „igen megaggott vénységben“ hal meg.

Igy gyártják bizonyos írók a történetet! S ezen irodalmi zagyvalekot nemesak holmi vékony füzetkében, hanem monumentalis művekben is nyújtják az olvasó közönségnek.

Valóban megdöbbentem, midőn a Podmaniczky-fele mesét Nagy Ivannak uttörő genealogiai munkájában olvastam. Kutattam, kérdeztem: mi indíthatta a híres tudóst, a magyar heraldika megalapítóját, a különben tárgyilagosa író, ki egyik korábbi művét egy esztergom-főmegyei dignitariusnak ajánlotta,⁸ kinek elévülhetlen érdemeit a

Magyar Történelmi Társulat néhány hét előtt emlékehez méltó módon unnepelte, — azon elhatározásra: hogy ily kritikátlan koholmányok tét engedjen jeles munkája lapjain? és pedig Prayra¹ és Kaprinaira² való hivatkozással! Minthogy e talányt mai napig sem tudom megfejteni, hajlandó vagyok eljárását az óriási adat halmaz rohamos feldolgozása által okozott figyelmetlenségnek tulajdonítani.

Es itt az igazság érdekében szívesen elismerem, hogy a nagy tudós sajnálható lapsusát, melynél fogva Podmaniczky Istvánt Thurzó Ferenczel tévesztette össze, egy a felvidéki magyar családok történetét alaposan ismerő protestáns író, Ernyedi Thurzó Miklós nemcsak észrevette, hanem helyre is igazolta, azon megjegyzéssel: „hogy sem a Koszka, sem a Zrinyi családnál Podmanini Istvánra vonatkozó adat nem lelhető.“³

De térjünk vissza a polgári Lexikon szerzőjéhez; mert még nem tudjuk, kinek köszönheti az ismertett becses történelmi anyagot. Munkájában ugyan erre nézve felvilágosítást hiába keresünk, mivel az ő korában majdnem szokatlan dolog volt, kűtfökre hivatkozni. Nézzünk tehát másfelé.

A magyarországi protestantismus történetének első rangú forrás-művei, melyenek: Historia Diplomatica de Statu Religionis Evangelic. in Hung. — Ribini. Memorabilia Aug. Confessionis in R. H. — Lampe. Historia Ecclesiae Reform. in Hung. — valamint a Fabó András által újabban kiadott Monumenta Evangelicorum Aug. Conf. in Hung. Historica s a t. Podmaniczky István „csatlakozását a reformációhoz“ nem említik. — A nagy tudományáról előnyösen ismert Bel Mátyás, még most is becses forrással szolgáló helyrajzi és történelmi munkájában a nyitrai püspökök névsorát közölván, a Podmaniczky mondáról mitsem tud, sőt talán ő az egyetlen író, ki Podmaniczky István halálának évét, Mossóczyt követve, 1530-ik évre teszi.⁴ — A szép tehetségű, de önmagával meghasonlott, s azért szerzetétől és egyházától megvált Fessler nagy történelmi művében a protestantismusra tért katolikus püspökökről írván, csak Kecheti Márton, Thurzó Ferencet és Dudich Andrást említi, a következő figyelemre méltó megjegyzés kíséretében: „Die Vorwürfe womit die Reformatoren jener Zeit viele Bischöfe Italiens, Frankreichs und Deutschlands nicht mit Unrecht überhäuften, trafen die wenigsten Bischöfe und Priester in Ungarn; und die Mehrzahl derer, welche davon betroffen wurden, gingen zur Augsburger oder Schweizer Confession über, ohne dasz diese dadurch etwas gewann, die Römische Kirche etwas verlor; denn die Übergänger nahmen sich selbst mit, und blieben was sie als schlechte Katholiken waren. — Nur der Austritt eines einzigen versetzte dem Katholischen Kirchenwesen eine Wunde... Es war Andreas Dudics.“⁵

Budai tehát vagy valami zavaros forrásból merített; vagy saját tekintélyt tartotta elégségesnek arra, hogy olvasói az esetlen mende-mondát elhiggyék. Hiszen ő öcsésének Ezaiásnak tanúsága szerint: csillagászattal, természettannal, politikával, hazai törvényekkel, régebb és újabb bölcselettel, különösen pedig történelemmel foglalkozott, azonkívül pedig a görög, latin, francia és német irodalmat is tanulmányozta,⁶ tehát valószínű „Universalgenie“ vagy a régiek nyelven szólva „Polyhistor“ volt. Már pedig köztudomas szerint, a régi „Polyhistorok“ és a nyomukba lépett modern „Lexikon-tudósok“, kik gőzerővel gyártják vaskos köteteket, csak ritkán megbízható „Historikusok“; és rájuk is alkalmazható a híres cseh tudós, Palackynak egy régebbi történetíróra vonatkozó ítélete: „Stredowsky hat mit eben so vielen historischem Fleisse, als unkrätischer Dichtkunst eine Menge Facta und Ficta zusammengehäuft s a t.“⁷

Pzoy. Specimen Hierarchiae Hung. I. 371. I. A hivatolt b) alatti jegyzet első betűjétől az utolsóig Thurzó Ferencre és nem Podmaniczky Istvánra vonatkozik; igaz, hogy ezt csak azok tudhatják, kik Pzoy ezen jegyzetét olvasták és értették; nem pedig azok, kik Nagy Iván munkájának ezen passzusát szóról-szóra lemásolták.

Kaprinai kéziratai a budapesti egyet. könyvtárban. IV. 57 köt. 166—169. I. Az idézett helyen olvasható hiteles másolatban, I. Ferdinand királynak Linzben 1529. május 10-én kelt oklevele, melyben a nyitrai káptalannak meghagyja, hogy Podmaniczky István, nyitrai püspököt Kamenchan nevű Trencsén megyei helység birtokába vezesse be. Ez az oklevél, minthogy Podmaniczkyt mint püspököt említi inkább Nagy Iván állítása ellen, mint sem mellette bizonyít. Különben az oklevél eredetije meg van a nyitrai káptalan levéltárában. (Statut. 1520—1530. n. 552.)

Turul. IX. 155. l.

Notitia Hungariae novae historico-geographica IV. 320

Geschichte des Ungern und ihrer Landsassen VIII. 337.

A polgári Lexikonhoz irt előszóban.

Palacky. Geschichte der Böhmen, idézve Botka Tivadar által. M. Sion 1864. 245.

Mindezeket csak tárgyam bővebb megvilágítására hoztam fel, anélkül, hogy a történetírók hallgatásának nagy súlyt tulajdonítanék; hisz mindenki tudja, hogy az írók számtalan eseményről hallgatnak, mivel az azokra vonatkozó adatok ismeretlen helyen lappangnak, vagy örökre elvesztek. Nekem ily nemleges érvekre nincs szükségem; mert levéltári adatokon alapuló tényekkel bizonyíthatom, hogy Podmaniczky István az 1528-ik év után is mint nyitrai püspök élt és mint olyan halt meg, s hogy ennél fogva mindaz, a mit a felekezeti elfogultság, vagy az írók kritikátlanúsága életének végső szakáról állít, a történelmi igazsággal homlokegyenest ellenkezik.

Halljuk tehát az eddig ismeretlen és néma kortanuk szavát.

Első tanunk I. Ferdinand király, ki a Nagy Iván által idézett oklevélben 1529-ik évi május 10-én Podmaniczkyt nyitrai püspöknek mondja.

Második Báthory István Magyarország nádora, ki Budán 1529-ik évi július 8-án kelt okiratában a nyitrai káptalant utasítja, hogy podmanini Podmaniczky Istvánt, a nyitrai egyház püspökét mindazon Nyitra- és Bars megye területén fekvő birtokokba igassa be, melyek előbb nemes Sarlay Máté és Gyepes János és György tulajdonához tartoztak, de ugyanazok bünténye, nevezetesen nozderkóci nemes Cseh Máté szándékos megölése folytán tőlök elvették és I. Ferdinand király által a nevezett püspöknek adományoztattak.¹

A harmadik, kire hivatkozhatom, maga Podmaniczky István, ki 1530-ik évi január hó 15-én mint nyitrai püspök káptalana előtt kis-sarlói birtokát Sarlay Ferencnek és Jánosnak adta el.²

A nyitrai káptalan 1533-ik évi február 14-én kelt s egy kanonoki házra vonatkozó oklevelében Podmaniczky Istvánt néhai boldog emlékeztető főpásztorának nevezi; már pedig a józan észszel ellenkezik ama feltevés: hogy egy katolikus egyházi testület képes legyen egy vallásától s egyháztól elszakadt püspökről ily kegyeletes szavakkal megemlékezni.³

Végre a nyitrai káptalan levéltárának 22. sz. jegyzőkönyvében⁴ olvasható Mérey Mihály nádor-helyettesnek zerdahelyi Dersffy Ferenc kéretére kiadott beigtatási parancsa, melynek vége ugyan a kelettel együtt hiányzik, de a melynek azonkorúsága és hitelessége belső és külső is mérveinél fogva kétségbe alig vonható. Ezen oklevélben említetik, hogy Thurzó Ferenc Koszka Miklósnak Hrussóy Annától született, akkor még hajdon Borbála nevű leányát vette feleségül és menyegzőjét Lietaván tartotta meg.⁵ — Koszka Borbalának tehát, Thurzó Ferencen kívül, más férje soha sem volt.

Enni az mindössze a mit a történelmi Podmaniczky Istvánról tudok.

Az évszázadok pora alatt megfakult és elmosódott arcvonásait ugyan csak tökéletlen rajzban mutattam be; de a homlokára kent szennyfoltot letörölnöm talán sikerült.

¹ Az oklevél eredetije, hátára nyomott ép pecséttel a nyitrai kápt. lev. található. (Statul. 1520—30. I. P. n. 1.)

² „1530 Feria sexta post octavas Epiphanie Dni. Rndmus Dnus Stephanus Epus ecclesie Nitriensis onera quorumlibet assumendo, inscripsit totales porciones suas possessionarias in Kys-Sarló in Nitriensi, que alias Nobilium Mathei a Gregorii Sarlay et Johannis Gapes prefaissent, sed ex eo quod iidem ex diabolica sedduccione quondam Matheum Cheh de Nozderkoz occidissent, ob notamque perpetue infidelitatis per sententiam D. Stephani de Bator et prouisoriarum literarum suarum donationalium prefato D. Epo collate forent nobilibus Francisco Sarlay et Joanni...“ (az utolsó két szó olvashatlan. — Nyitr. kápt. lev. Prot. I. fol. 151.)

³ „Rndissimi condam dni Stephani Podmaniczky dni videlicet et prelati nostri felices recordacionis etc.“ — Ezen oklevelet „Adalékok a nyitrai székes-káptalan történetéhez“ című munkám 116. lapján egész terjedelmében közöltem.

⁴ Prot. 22. fol. 70. Az erre vonatkozó latin szöveg szóról-szóra így hangzik: „Qualiter superioribus annis prefatus quondam Nicolaus Koztka, tunc adhuc superiuiens, gener. et magnificam quondam dominam Barbaram filiam suam ex annotata quondam dna Anna Hrussoy consortis sua genitam, tunc adhuc in capillis existentem magnif. dno Francisco Thurzo de Bethlenfalwa in legitimum coniugem desponsasset, nupciasque eorumdem dni Francisci Thurzo et dne Barbare Idem quondam Nicolaus Koztka in castro suo Lethawa dicto in Cotta Trenchiniensi habito celebrari fecisset etc.“

⁵ Ezen oklevélből az is kiderül, hogy Thurzó Ferenc Koszka Miklós leányával már 1556-ban kötött házasságot. Ugyanazt állítja Klanicza Márton, Fabó id. m. III. köt. lapján és Wenzel G. Thurzó Zsigmond, János, Szaniszló és Ferenc című munkája 40 lapján, hol ezeket írja „Ez (Thurzó F. első házassága) történt 1556-ban, I. Ferdinand királynak Bécsben március 10. kelt privilegiuma szerint, melyben Thurzó Ferenc még Eppus Nitriensisnek nevezetik s neje után leendő fiának öröksége biztosítottik: ipso statum suum et ordinem ecclesiasticum, cui nondum initiatus esse dicitur, mutante et matrimonium contrahente.“ Tehát Thurzó 1557. már nem volt nyitrai püspök, habár neve még az ugyanazon évi országgyűlésen is említettik.